

Møte torsdag den 3. desember kl. 10 President: **K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l****D a g s o r d e n** (nr. 26):

1. Innstilling fra justiskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 1999 vedkommende Justis- og politidepartementet (Budsjett-innst. S. nr. 4 (1998-99), jf. St.prp. nr. 1 (1998-99))
2. Innstilling fra justiskomiteen om endringer på statsbudsjettet for 1998 under diverse kapitler administrert av Justis- og politidepartementet (Innst. S. nr. 49 (1998-99), jf. St.prp. nr. 10 (1998-99))
3. Forslag frå stortingsrepresentant Lodve Solholm på vegner av Framstegspartiet og Høgre oversendt fra Odelstingets møte 23. november 1998: (Jf. Innst. O. nr. 14)
«Stortinget ber Regjeringa fremme forslag om endringer i industrikonsesjonslova av 14. desember 1917 nr. 16, slik at det vert høve til å gjere unntak for interkommunale selskap andsynes konsesjonshandsaming ved omdanning til aksjeselskap.»
4. Interpellasjon fra representanten Karin Andersen til kommunal- og regionalministeren:
«Det er vedtatt viktige reformer når det gjelder eldre, helse, psykiatri, kreftbehandling og skolereformer. Krav til kompetanse og kvalitet øker for de ansatte i kommunesektoren. For å sikre kvalitet og kunne rekruttere og beholde personell, kreves det satsing på utdanning og en helhetlig lønns- og arbeidsgiverpolitikk. Staten medvirker til dette gjennom lover og bevilgninger som angir økonomisk rom for lønns- og arbeidsgiverpolitikken. Dagens arbeidsmarked er stramt og konkurransen om kvalifisert arbeidskraft stor. Mangel på arbeidskraft for å fylle jobbene kan bli et økende problem og hindre at en klarer å gjennomføre reformene.
Mener Regjeringen at en for framtida bør ta slike helhetlige hensyn i lønns- og arbeidsgiverpolitikken inn i vurderingen når en vedtar reformer og legger rammer for kommunesektoren?»
5. Innstilling frå finanskomiteen om fullmakt til å stille statsgaranti for Noregs Banks garanti overfor Den internasjonale oppgjersbanken for lån til Brasil (Innst. S. nr. 42 (1998-99), jf. St.prp. nr. 28 (1998-99))
6. Referat

Presidenten: Fra representanten Berit Brørby foreligger søknad om permisjon i tiden fra og med 7. desember til og med 9. desember for å delta i Nordisk Råds presidie-møte samt barnekonferanse i Nordisk Råds regi i Stockholm.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Kjell Ivar Fosnes, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for dagens møte – og anser det som vedtatt. Presidenten ber om forslag på settepresident.

Tom Thoresen (A): Jeg foreslår Bjarne Håkon Hanssen.

Presidenten: Bjarne Håkon Hanssen er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Bjarne Håkon Hanssen anses enstemmig valgt som settepresident.

Før sakene tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at Stortinget fraviker bestemmelsen i forretningsordenen § 43 første ledd og foretar samlet votering etter at sakene nr. 1 og 2 på dagens kart er ferdigbehandlet, og deretter samlet votering over sakene nr. 3-5 ved slutten av dagens møte.

– Ingen innvendinger kommet mot presidentens forslag – og det anses vedtatt.

Før sak nr. 1 tas opp, vil presidenten meddele at denne innstilling ikke har ligget ute i den reglementsbestemte tid – dvs. 48 timer. Med hjemmel i forretningsordenen § 32 vil presidenten foreslå at Stortinget likevel behandler denne saken nå. – Ingen innvendinger er fremkommet – og det anses vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling fra justiskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 1999 vedkommende Justis- og politidepartementet (Budsjett-innst. S. nr. 4 (1998-99), jf. St.prp. nr. 1 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 10 minutter hver, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalere fra hver partigruppe og etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kristin Krohn Devold (H) (komiteens leder): Utgangspunktet for kriminalpolitikken må være offerets situasjon. Vi må spørre oss hvordan ofrene for kriminalitet opplever vårt rettssamfunn, og dernest må vi gi svar på om det er slik vi vil ha det, eller ei. Og hvis vi ikke vil ha det slik, må vi være villige til å forandre noe, både virkemidler, pengebruk og lovverk.

De som sier at kriminalitetsbildet er overdrevet og som bare har motforestillinger mot alle løsningsforslag som fremmes, sier samtidig at det ofrene opplever i dag, er noe de må regne med, og noe vi må finne oss i.

Jeg vil ikke ha det slik, og Høyre er villig til å prøve både store og små tiltak for å vise at ofrene har rett til et langt bedre vern enn i dag.

Dette handler om noe langt mer enn voldsoffererstatning. Det kommer jo bare som et bitte lite plaster på såret, i etterkant. Spør foreldrene til barna som ble ranet, om hva dette dreier seg om.

En 13-åring ble ranet med kniv på Karl Johan:

- Ingen voksne som gikk forbi, hjalp ham
- Politiet hadde ikke tid til å ta imot anmeldelsen da de møtte opp på Oslo politikammer
- Det tok over to år fra ranet skjedde til ungdomsranerne ble stilt for Oslo Byrett
- I mellomtiden utførte ungdomsgjengen en rekke groteske, skremmende ran – og er siktet for voldtekt.

Gutten hadde ingen å søke beskyttelse hos ved trusler om represalier fra gjengen, og da det nærmet seg vitneforklaring, ble gutten fysisk syk, ute av stand til å gå på skolen. De siste to årene har gutten knapt sovet en god natt, og barnets lege nektet ham å stille i retten hvis han måtte møte «det tihodede trollet» ansikt til ansikt. Det «tihodede trollet» er fem hardkokte, voldelige unge kriminelle og fem av landets beste forsvarsadvokater i sorte kapper – sittende på rekke og rad – mot ett barn, som må ta ordet alene.

Redselen for represalier, redselen for å bli gjenkjent på gaten, redselen for å bli «utstilt» foran håndflirende overgripere med støttespillere på tribuneplass er følelser ingen barn burde oppleve.

I dette helt spesielle tilfellet lukket dommeren retten og sendte de tiltalte ut, men opplyste samtidig at det var usikkert om loven gav tilstrekkelig grunnlag for det. De andre barna som bad om samme behandlingsmåte, fikk nei – en ny seier til overgriperne. Ofrene trakk seg, og aktor måtte frafalle på grunn av bevisets stilling.

Foreldre har fortalt om representanter for rettsvesenet og andre fagfolk som kjenner gjengene, som har anbefalt barna ikke å stå ved anmeldelsene, for det blir for farlig. Flere saker ble trukket før de kom opp for domstolene, og vitnenes frykt har blitt ranernes viktigste våpen.

I den voksne verden har vi en parallell utvikling. Mafiamiljøer med mafiametoder truer så vel politifolk som ofre, og som en representant i etterretningsseksjonen sa det: Hvis dette får fortsette, er vi i en situasjon der «vi vet alt, men får dømt ingen».

Justiskomiteen har det siste året fått et inngående kjennskap til de forhold som gir slike utslag som jeg har beskrevet. Kripos-rapporten om kriminalitetsbildet i 1998 og Oslo politikammers halvårsrapport for 1998 er to ferske rapporter som dokumenterer den samme virkeligheten. Derfor må vi handle. Vi kan ikke late som om dette er overdrivelser, finne oss i at straffereaksjoner Stortinget ber om, ikke følges opp, eller tro at situasjonen går over hvis vi lukker øynene og sitter musestille.

Det er gledelig at Høyre og Fremskrittspartiet har klart å dra sentrumspartiene i riktig retning når det gjel-

der bevilgning og vedtaksforslag knyttet til budsjettet. Komiteflertallet gir 100 mill. friske kr til drift til Oslo-politiet og pressede regioner for å få flere føtter ut på gatene for at noen skal kunne ta imot ransanmeldelsene, og for at sakene skal kunne sendes til domstolene i langt større tempo enn i dag.

Vi bevilger dessuten 20 friske millioner til domstolene, konsentrert om flaskehalsen som gjør at ranere og andre går fri og kan true sine ofre, og som etterlater et inntrykk hos folk flest om at overgrep ikke blir møtt med reaksjon. Det er særlig viktig at unge lovbrytere raskt møter domstolen, og en hurtigere måte å få disse frem i rettsapparatet på, ved hjelp av tilleggsbevilgningene, må gis høy prioritet.

I tillegg til de 20 friske millionene er det Regjeringens ansvar at en tilstrekkelig del av statsbudsjettets lønnsmidler – da tenker jeg på ymseposten som skal gå til lønnsforhandlinger – brukes til den varslede oppjusteringen av dommerlønnene som skal til for å beholde og nyrekuttere dommere til våre embeter. Dette er en forutsetning fra flertallet, Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, i innstillingen. Hvis Regjeringen ikke har satt av nok på denne posten til lønnsforhandlinger, må den komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett, slik Høyre og Fremskrittspartiet ber om, for å skaffe nødvendig inndekning.

Det er viktig at adgangen til å bruke varetekt utnyttes der det er åpenbart urimelig å la være. Når eldre mennesker skamlås og gjerningsmannen er kjent, er det i strid med den alminnelige rettsoppfatning at overgriperen spaserer rett ut i det fri etter avhør, og ved grove voldshandlinger med kjent gjerningsmann er det en så stor belastning for offeret å møte overfallsmannen umiddelbart etter overfallet, at både hensynet til mulige gjentakelser og hensynet til den alminnelige rettsoppfatning må tillegges større vekt ved domstolene.

Den beste måten å sikre at dette skjer på, er ved å tydeliggjøre de lovparagrafer som berører dette, noe Høyre har fremmet privat lovforslag om, som kommer til behandling på nyåret. Mitt håp er at ikke noen partier i utgangspunktet avviser dette, men at vi kan samles om flertallsløsninger som bringer praksis mer i samsvar med alminnelig rettsoppfatning og mer ut fra hensynet til offeret enn det som er tilfellet i dag.

Komiteen fremmer i dag et enstemmig forslag om økt bruk av varetekt overfor gjengangere samt en mer effektiv prosess i straffesaksgangen i tilfeller med kjent gjerningsmann. Her må ulike, hurtigere domstolsløsninger utprøves. Oslo Byrett og Borgarting lagmannsrett er sentrale domstolsembeter for dette.

Vi er videre kjent med at mange politifolk og familiene deres opplever trusler. Derfor står komiteen enstemmig bak et forslag om å styrke politiets sikkerhet, både ved å åpne for økt grad av anonyme vitnemål og ved å styrke det strafferettslige vern av polititjenestemenn. Dessuten får vi Metodeutvalgets innstilling til behandling, antakelig før påske, og da kan vi få lovfestet virkemidler som er tilpasset den virkeligheten vi lever i.

Forebygging er også viktig. Å forebygge er bl.a. å sørge for at gjengangerne holdes borte fra gaten, og en rask reaksjon mellom pågripelse og dom. Men det er også forebygging å ta New York-modellen på alvor, slik at småtyveri, hærverk og gatebråk slås ned tidlig. Jeg håper at justisministeren er enig i at det ikke er akseptabel praksis at butikkyveri flere steder ikke fører til straffereaksjon.

Nå må departementet sammen med landets politimestre skjerpe reaksjonene her, slik at vi kan stoppe bl.a. ungdommer i starten av en forbryterkarriere. Det er mer alvorlig å stjele i en butikk enn å feilparkere, men dagens straffereaksjoner tilsier ofte det motsatte. Derfor må vi forandre det.

Forebygging er også hjelp til frivillige organisasjoner, og jeg er utrolig glad for at vi har samlet flertall for støtte til Ungdom Mot Vold og Kirkens Bymisjon.

Ungdom Mot Vold gjør en kjempeviktig jobb blant ungdomsgjengene der andre offentlige instanser ofte er nokså hjelpeløse, og planene deres om en egen ungdomstasjon i sentrum kan antakeligvis nå realiseres.

Kirkens Bymisjon gjør også mye viktig, særlig i arbeidet med ettervern av langtidsdømte sikringsfanger, som følges opp med botilbud og andre tilbud etter endt soning. Den millionen de får, kan antakeligvis sikre slike prosjekter for neste år.

For å følge opp komiteens innstilling må det utøves betydelig handlekraft fra justisministerens side. Det haster med iverksettelse av tiltak, og det haster med å gjenreise tilliten hos folk flest til at vi faktisk er kjent med det som skjer, og er villig til å foreta forandringer.

Vi kan ikke lenger si at vi er sjokkert når nye saker dukker opp i mediene. For vi er godt informert, og vi har vært det i hvert fall det året som er gått siden forrige budsjettbehandling.

Nå er det tid for handling og til å vise ofrene – barna som ranes på gaten, eldre som bankes opp i eget hjem, og voldtatte kvinner som opplever rettssystemet som et nytt overgrep – at vi ønsker forandring, at vi evner forandring, og at vi faktisk får det til.

Det er ikke noe lite ansvar som nå hviler på justisministeren. Komiteflertallet har gitt midler, vi har gitt vedtak med på veien som kan gi et grunnlag. Men utøvelsen, den gjenstår, og jeg kan bare si lykke til!

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ane Sofie Tømmerås (A): Jeg er glad for at en innstilling på et så viktig område er preget av enighet i så stor grad som det den er, og jeg er også glad for at når det gjelder kampen mot vold, ser nå samtlige partier på Stortinget verdien av det forebyggende arbeid.

Jeg har lyst til å sitere fra innstillingen, hvor vi sier:

«Komiteen vil understreke at mye forebyggende arbeid er av langsiktig karakter, og at det heller ikke alltid vil være lett å måle effekten av slike tiltak. Disse forholdene må likevel ikke føre til at slike tiltak nedprioriteres. Komiteen mener det er viktig at det settes inn ressurser på det som kan kalles barns og unges normalarenaer, dvs. hjem, skole, fritidsordning.

En innsats her kan forebygge at barn og unge utvikler seg i negativ retning.»

Men hvordan henger den merknaden sammen med det budsjettforliket som Høyre deltar i? Det budsjettforliket taper jo nettopp barns normalarenaer for ressurser.

Vi ser at kommunenes økonomi er mer presset enn på lenge. Derfor vil Arbeiderpartiet gi 1 milliard kr mer til kommunene. For hva ryker når økonomien er presset der? Jo, da ryker kommunenes fritidstilbud til barn og unge, da ryker kommunenes kulturtilbud til de samme, og ulike integreringstiltak. Høyre går også inn for å kutte på skolefritidsordningen selv om skole spesielt er nevnt som et sted vi må satse på. Og skolefritidsordningen gir jo barn et alternativ til drift på byen. Høyre vil kutte støtte til språkundervisning for språklige minoriteter i skolen. Høyre står bak en ordning som gjør det lukrativt for mange å ta barn ut av barnehagen. De som mest av alle trenger voksenkontakt utover det de får i hjemmet, er nettopp de som da ikke vil få det i barnehagen. De som trenger integrering mest av alt, er nettopp de som ikke vil få det. Så jeg må spørre: Hvordan henger dette på greip? Man sier at man vil støtte normalarenaene til ungene og legge inn flere ressurser der, samtidig som man altså taper de samme områdene.

Kristin Krohn Devold (H): Jeg tror vi skal unngå å ta hele statsbudsjettdebatten opp igjen en gang til, men jeg vil gripe fatt i en veldig sentral forskjell mellom Arbeiderpartiet og Høyre. Høyre mener nemlig at de pengene som blir tilbake i den enkelte familie, er like varme og har en like stor forebyggende effekt som de pengene som først dras inn i skatt og så deles ut igjen til ulike offentlige tiltak. Høyre tror at det mest sentrale sted for å drive forebygging, er hjemme. Og det statsbudsjettet vi har vedtatt, gir foreldre langt bedre muligheter til å kunne bruke tid hjemme sammen med barna sine, i tillegg til at vi har unngått en skatteøkning som ville gjort at foreldrene har mindre å rutte med. Og når det gjelder skolefritidsordning, som her ble nevnt, er det riktig at den blir noe dyrere med budsjettkompromisset, men den prisøkningen er langt mindre enn det de samme familiene har spart på å unngå skatteøkninger. Så faktisk har foreldrene her både midler til å betale den hundrelappen ekstra i fritidsordning og til å kunne gjøre andre viktige ting for barna sine.

Når det gjelder forebygging, er det selvsagt ikke bare det som skjer i hjemmet og familiene. Det er også forebyggende for kriminaliteten – som jeg sa i innlegget mitt – å pågripe gjengangere, og det er forebygging å kunne reagere tidlig overfor ungdom som er på vei til å skli ut. Jeg har derfor ingen dårlig samvittighet for forebyggingsprofilen til Høyre i Høyres alternative budsjett. Men jeg vil minne om at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett lå inne med et kutt på justissektoren på 17 mill kr, mens vi andre altså hadde en økning. Så med Arbeiderpartiets opplegg ville det blitt fint lite til forebygging på justissektoren.

Harald Hove (V): Hvis jeg hørte riktig, sa representanten Krohn Devold i sitt innlegg at det forelå et forslag

fra justiskomiteen om anonyme vitner. Hvis det er det samme forslaget som jeg har lest, og det vil jeg anta det er, står det der at man kan avgi vitneprov «uten å måtte oppgi sin fulle identitet». Og jeg tillater meg da å spørre om dette er det samme som «anonyme» vitner.

Det andre jeg kunne ha lyst til å utfordre lederen for justiskomiteen på, er at jeg oppfattet at hele innlegget hun holdt, gjaldt kriminalitetspolitikk og strafferettspleie. Jeg vil gjerne anmode henne om å si noe om hvilke andre utfordringer hun mener Justisdepartementet står overfor innenfor sitt saksfelt, enn det spesielle området.

Kristin Krohn Devold (H): Jeg rakk ikke å finne fram til akkurat det stedet i innlegget mitt der jeg behandlet det med økt sikkerhet for politifolk, men jeg tror jeg brukte ord i retning av økt grad av anonymitet. Jeg tror ikke det er noen uenighet mellom representanten Hove og det justiskomiteen står for.

Det vi går inn for, er at politifolk skal kunne avgi vitneprov for retten uten å måtte oppgi sin fulle identitet. Hvor mye og hvor lite de skal oppgi, får vi komme tilbake til når den endelige lovteksten skal finformuleres, men hensikten er å bøte på en veldig alvorlig situasjon som vi har i dag, der politifolk føler at de er altfor lette å identifisere, og at det fører til trusler og represalier, ikke bare mot dem, men mot barna deres, og det er for alvorlig til at vi kan la det fortsette.

Dernest spurte Hove om hvilke utfordringer jeg ser på Justisdepartementets budsjettområde. Det er klart at det er veldig mange poster. Jeg kan nevne Datatilsynet, som jeg tror vi er opptatt av begge to, og som nok min andre kollega fra Høyre vil berøre senere. Det er klart at rettsikkerhet og sikkerhet for hvordan opplysninger om din person blir behandlet, er viktig. Jeg er glad for at representanten spurte om det, fordi nettopp i en situasjon der vi blir tvunget til å skjerpe lovverket vårt angående politimetoder og vi blir nødt til å åpne for videoovervåking i visse tilfelle, så er det særdeles viktig at vi har et sterkt Datatilsyn som kan være en motpost argumentasjonsmessig og kan gjøre at vi får de rette avveiningene. Derfor hadde også Høyre i sitt primære opplegg en bevilgningsøkning til Datatilsynet, som vi dessverre ikke fikk sentrumpartiens støtte til, og som dermed ikke ble vedtatt.

Ane Sofie Tømmerås (A): Representanten Krohn Devold sa i sitt forrige svar til meg at hun ikke ville gå inn på resten av statsbudsjettet og ha en debatt om det. Det skjønner jeg veldig godt, for det er nettopp der veldig mye av forebyggingen mot kriminalitet ligger, og der har ikke Høyre mye å ha god samvittighet for. Så at hun ikke vil gå inn på det, forundrer meg ikke.

Representanten Krohn Devold mener altså at ved å bremse barnehageutbyggingen og betale folk for ikke å bruke barnehagene, så får de mer tid hjemme til å drive forebygging. Men nå viser altså foreløpige tall fra Akershus at foreldrene i svært liten grad blir mer hjemme, men at de finner andre oppbevaringer og annet pass for unge enn det pedagogiske tilbudet i barnehagene. Dessuten

er det sånn at noen unger trenger å bli integrert. Det dreier seg også om nordmenn som kommer fra svake hjem, som trenger en voksenkontakt utover det de kan få i hjemmet, som trenger å være til stede i en barnehage, som trenger en skolefritidsordning sånn at de kan få kontakt med voksenverdenen, få kontakt med faglige personer som kan fange opp unger i en tidlig alder før de kommer i drift, før de kommer i nærheten av kriminalitet.

Vi trenger også en integrering av dem med fremmedkulturell bakgrunn. De trenger nettopp å få et tilbud om å kunne være i en barnehage for å bli integrert i det norske samfunn, for å få sine kontakter, for å få sitt sosiale nettverk, og de trenger en skolefritidsordning for å kunne få det samme. Når tilbudet blir begrenset fordi det rett og slett ikke fins plasser nok, fordi man ikke ønsker å bruke felleskroner på å bygge det ut, og når tilbudet blir utilgjengelig fordi det er for dyrt, så betyr det nettopp at de som trenger det aller mest for ikke å falle utenfor i samfunnet vårt, er de som blir utelukket fra den verdenen.

Kristin Krohn Devold (H): Selv om dette er en justisdebatt, er jeg glad for at representanten Tømmerås gir meg anledning til å snakke om noe av det jeg brenner aller mest for, nemlig det faktum at hva som er best for det enkelte barn, det vet foreldrene best. Jeg blir kraftig provosert når det framstilles slik at de som velger andre barnepassløsninger for sine barn enn en barnehage, nærmest tar et slags ansvar for at barna deres kan utvikle seg i en kriminell løpebane, fordi det ikke har samme forebyggende effekt som å velge andre barnepassløsninger. Jeg har to barn, og jeg har valgt helt ulike barnepassløsninger for begge mine barn, fordi de er forskjellige individer med forskjellige behov. Jeg må si at den ene av dem hadde behov for å være i et lite miljø, der to-tre barn faktisk var nok å være sammen med. Da kan en dagmammaløsning for et lite barn være vel så bra som en barnehage, ut fra det trykksbehovet det enkelte lille barnet har. Og at det skal være det samme som å lede mine barn ut på en kriminell løpebane, må jeg med respekt å melde si blir det rene tullprat.

Men det som er viktig i representanten Tømmerås sin replikk, gjelder selvfølgelig barn med spesielle behov, det som går på integrering både av fremmedspråklige og av andre. Jeg mener det er en soleklar plikt for kommunene å sørge for spesielle støttetilbud eller lavere betaling for barn med spesielle behov, og særlig fremmedspråklige kan ha behov for å få en barnehageplass. At det også kan omfatte en skolefritidsordningsplass, ser jeg helt klart. Og det er det adgang til i dag, fordi vi vil at alle skal kunne stille likt når de begynner på skolen, både med hensyn til faglige kunnskaper, språk osv., og det kan skje innenfor systemet. Men vi behøver ikke dermed ha ordninger for hele den norske barneflokk.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Vidar Bjørnstad (A): Kampen for et tryggere samfunn og mot kriminalitet er en felles målsetting for alle partier her i salen. Innstillingen fra justiskomiteen viser

at det er bred enighet om innholdet i vår kriminalpolitikk når det gjelder innsatsen på justissektoren. Jeg mener det er et viktig signal, og jeg vil understreke dette faktum før debatt om tall og enkeltsaker fokuseres. Kanskje har noen her eller utenfor denne sal interesse av at det siste skal dominere, men jeg mener faktisk at politikerne har et ansvar for å finne løsninger som kan samle bred oppslutning. I så måte mener jeg at justiskomiteen har gjort et godt arbeid i foreliggende innstilling.

I kriminalitetsbekjempelse er årsaker og virkemidler sammensatte og kompliserte og krever av oss politikere at vi beveger oss under overskrifter og symbolpolitikk.

Det finnes ingen enkle løsninger. God kriminalitetspolitikk fordrer at søkelyset rettes både mot det ansvaret den enkelte har for egne handlinger, og mot de forhold i samfunnet som innvirker på kriminalitetsutviklingen. Vi skal slå ned på kriminelle handlinger, men også motvirke og forebygge ulovlige handlinger. Kampen mot kriminalitet kan derfor ikke alene føres innenfor rammene justissektoren råder over.

Arbeiderpartiets strategi er derfor en helhetlig politikk der arbeid til alle, sosial trygghet og små forskjeller mellom folk er viktig. Et samfunn med rettferdighet og trygghet forebygger og demper sosiale og etniske motsetninger, kriminalitet og vold. En styrking av barns og unges oppvekstmiljø er sentralt for å forhindre en kriminell løpebane. Vi trenger her en forsterket innsats for barn og unge i risikozonen i samspill mellom hjem, skole, frivillige, barnevern, politi og andre offentlige etater. Det skal settes grenser og reageres på uakseptabel atferd. Men straffeloven kan aldri bli det eneste svar. På alle disse områder trengs ressurser. Arbeiderpartiet er for at Politiet skal sikres midler til sitt arbeid. Men når dette skal dekkes inn ved å kutte med over 100 mill. kr i skolefritidsordningen, mener jeg at den helhetlige politikken i kampen mot kriminalitet er tapt av syne i budsjettavtalen mellom sentrumpartiene, Høyre og Fremskrittspartiet.

Det er en nær sammenheng mellom utøvelse av vold og bruk av rusmidler. Størsteparten av volden i hovedstaden skjer fra fredag til søndag. Arbeidet med å bekjempe vold kan derfor ikke skilles fra arbeidet mot rusmisbruk og – ikke mindre viktig – tilbudet for rusmisbrukere. Vi må ta tak i problemene før samfunnet må reagere på en kriminell handling.

Arbeiderpartiet mener at en helhetlig politikk også må legges til grunn innenfor justissektoren. I arbeidet for trygghet og rettssikkerhet utgjør politi, domstoler og kriminalomsorg en kjede hvor alle ledd krever oppfølging.

Den enkeltes behov for trygghet, lov og orden må imøtekommes. Politiet har her en svært viktig oppgave og har derfor de senere år fått betydelige bevilgningsøkninger. I forbindelse med den økte rammen for justissektoren legger Arbeiderpartiet vekt på en styrking av politiets forebyggende arbeid. Politiet må være synlig og tilgjengelig i nærmiljøet. I forbindelse med omorganiseringer må dette vurderes nøye opp mot målsettingen om et desentralisert politi, og operative enheter må ikke legges ned slik at tilgjengeligheten for folk flest blir forverret.

Arbeiderpartiet ser behovet for en total gjennomgang av Politiets arbeidsoppgaver og ressurser for å oppnå en riktigere fordeling mellom politidistriktene.

Oslo politidistrikt har spesielle utfordringer med hensyn til kriminalitetsutviklingen, f.eks. voldskriminalitet og organisert kriminalitet, og vi mener Oslo-politiet må få økte midler. Vi støtter også at Follo og Romerike politidistrikt styrkes bemanningsmessig.

Med hovedstadens spesielle utfordringer og distriktets riksdekkende oppgaver mener vi det er riktig at departementet vurderer å skille ut Oslo politidistrikt som egen budsjettpost. Det må imidlertid ikke bety fremtidig konkurranse mellom politidistrikter og hindring av en fleksibilitet i ressursbruk for å møte endringer i kriminalitetsutviklingen. Vi registrerer at andre byer og bynære områder møter de samme utfordringene, og vi mener at samarbeid innad i og mellom politidistrikter må utnyttes.

Innenfor økonomiske muligheter må departementet legge til rette for at vi kan nyttiggjøre oss ferdigutdannede politihøyskolestudenter i aktiv tjeneste. Jeg viser her til det nødvendige arbeidet som pågår for videreutvikling og effektivisering av Politi- og lensmannsetaten, og understreker målsettingen om å frigjøre ressurser til å styrke den utadrettede og direkte kriminalitetsbekjempende virksomhet.

Politifolk opplever i dag en tøffere hverdag i arbeidet mot f.eks. organisert kriminalitet og voldskriminalitet. Vi er opptatt av å gi den nødvendige sikkerhet ved utførelsen av tjenesten. Komiteen har pekt på noen forhold, men det er ikke uttømmende.

Organisert kriminalitet har fått fotteste også her i Norge. Politiet må sikres metoder for å avdekke og motarbeide disse bakmennene for grov kriminalitet og som kilde til mye annen kriminell virksomhet. Vi gjentar etterlysningsen i regjeringskorridorene av Metodeutvalgets innstilling.

I mange sammenhenger er det internasjonale forgreninger. Internasjonalt politi- og tollsamarbeid er nødvendig. Arbeiderpartiet er derfor fornøyd med at regjeringen Bondevik arbeider med å forberede norsk politis deltakelse i Schengen-samarbeidet og går videre med målsetting om å komme med i den operative virksomheten i år 2000. For å sikre den enkeltes rett til trygghet er kampen mot vold avgjørende. De nye tendensene til ungdomskriminalitet og tilfeller av grov voldsbruk opprører oss. Jeg er overbevist om at vi kan klare å slå dette tilbake hvis vi gjør en samlet innsats, som også Regjeringens tiltaksplan mot vold på offentlig sted tar til orde for. Men her trengs bredden i de tiltak jeg nevnte innledningsvis, både forebygging og reaksjoner.

Volden i gata er lett synlig og oppmerksomheten rundt dette stort. Det er samtidig et faktum at de fleste volds- og overgrepstilfeller skjer i hjemmene. Dette er skjult og anmeldes ofte ikke, og mange saker blir henlagt eller fører ikke fram til domfellelse. Dette bør oppta oss.

Trygghet er imidlertid mer enn frihet fra overgrep, det er også frihet fra frykt.

Vi må også bygge ut hjelpen og støtten til dem som har blitt ofre for kriminalitet. Jeg er enig med Norsk

Fengsels- og Friomsorgsforbund i at vi nå trenger en mer samlet og systematisk gjennomgang for å styrke volds- ofrenes stilling. Det er en oppfordring også til justismis- nisteren.

Politiet skal sørge for en rask etterforskning og opp- klaring. Skal vi imidlertid lykkes med en rask reaksjon når det gjelder straffegjennomføring, er vi avhengig av det neste ledd i rettskjeden, domstolene. Vi vil styrke domstolene for å få ned saksbehandlingstiden og dermed få en raskere pådømmelse. Vi er kjent med rekrutterings- problemene i domstolene, og forutsetter at departementet følger opp med ulike tiltak for å bedre situasjonen.

Behandlingen av kriminalomsorgsmeldingen i Stor- tinget denne høsten representerte den foreløpige slutt- stenen på et langvarig arbeid for en samlet gjennomgang av straffegjennomføring, rehabilitering og ettervern. En hovedutfordring er å strukturere og målrette soningsinn- hold som bedre kan legge til rette for en kriminalitetsfri tilværelse, basert på den innsattes eget ansvar. Det krever mer bruk av individuelle sonings- og tilsynsplaner, på- virkningsprogrammer og bedre bemanning, likeledes in- vesteringer i bygningsmasse. Det var bred politisk enig- het om hovedlinjene i kriminalomsorgsmeldingen, og at det ville kreve økte ressurser for å følge opp ambisjone- ne. For å ivareta helheten i justissektoren har vi valgt å bruke en del av den økte rammen til innsats i kriminal- omsorgen. Dagens rapporter om stengte avdelinger, at stillinger ikke skal fylles ved fravær og om vurdering av nødvendigheten av aktiviteter, understreker behovet.

Kriminalomsorg er viktig først og fremst av hensyn til folks behov for trygghet, lov og orden, men også av hen- syn til lovbruterne. De innsatte skal på et eller annet tids- punkt tilbake til samfunnet, og i dag er ny kriminalitet det sannsynlige resultat for de aller fleste.

Jeg er skuffet over at budsjettavtalen mellom sentrums- partiene, Høyre og Fremskrittspartiet, som gav økte ram- mer for justissektoren, kun fant rom for en ensidig sat- sing på politiet. Denne skuffelsen til tross, jeg vil vende tilbake til utgangspunktet for mitt innlegg. Arbeidet for å sikre folks trygghet og rettssikkerhet står sentralt i vårt velferdssamfunn. Ja, det er noe av grunnlaget i velferds- samfunnet. Justiskomiteens innstilling viser at det er bred enighet om hovedlinjene i kriminalitetsbekjempelsen når det gjelder innsatsen på justissektoren.

Politikk består ofte i å rendyrke motsetninger, og selv- sagt er det meningsforskjeller. Men jeg vil her understre- ke holdningene og løsningene som samler bred oppslut- ning. Jeg tror det bidrar til å skape trygghet på et viktig område for folk flest.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bjørn Hernæs (H): Også representanten Vidar Bjørnstad gav et klart uttrykk for problemene som vol- den i samfunnet representerer. Og så henviste også han til forebyggende tiltak som det som skal være med på å redde situasjonen.

Jeg satt og lyttet til innlegget, og det slo meg jo at med den helt dominerende stilling som Arbeiderpartiet har

hatt i norsk etterkrigspolitikk, er innlegget fra represen- tanten Vidar Bjørnstad et helt enestående oppgjør med en mislykket politikk når det gjelder det forebyggende ar- beidet. For riktignok er ikke jeg enig med sentrumsregje- ringen i alt, men det viser seg jo at hvis den blir tatt litt kraftig i ørene, lar den seg bevege i en fornuftig retning. Men det ville være helt urimelig å si at etter ett år så skal *den* ha skylden for det sviktende forebyggende arbeidet som ifølge Arbeiderpartiets egne resonnementer har ført til den kriminaliteten vi har i dag. Det kan da umulig være kutt i skolefritidsordningen, vedtatt for budsjettet i 1999, som er årsaken til vold og elendighet og at folk fø- ler utrygghet i dagens situasjon?

Jeg vil gjerne få klargjort dette: Innser og aksepterer representanten Vidar Bjørnstad at det er resultatet av en i all hovedsak arbeiderpartidominert politikk på kriminali- tetens område som er årsaken til den elendighet som vi må forsøke å ta hånd om i dag? Og som Vidar Bjørnstad så riktig sier: Vi skal slå tilbake den volden som er skapt av en mislykket politikk.

Det er jo de alternative budsjettene som ofte gir ut- trykk for hvilke prioriteringer partiene har. At Arbeider- partiet har deltatt med liv og lyst i fordelingen av de ekstra millionene som vi har skapt på justissektoren, er vel og bra, men i Arbeiderpartiets egne prioriteringer gikk de inn for på et kutt på 17 mill. kr. Hvilke tanker om kriminalitetsforebyggende tiltak har Arbeiderpartiet gjort ved en slik prioritering?

Vidar Bjørnstad (A): Når det gjelder de løsninger vi i justiskomiteen skal komme med i dag, og den innstil- ling som justiskomiteen har lagt opp til, er det foreslått med utgangspunkt i den virkeligheten vi opplever i dag. Og det er ikke noe særnorsk at vi har fått en kriminalitets- utvikling som bl.a. har gitt f.eks. grovere voldsbruk. Jeg tror det er viktig å ha med seg at fokusering på én type kriminalitet kanskje kan gi et annet inntrykk enn helhe- ten i kriminalitetsutviklingen. Jeg syns det er viktig å ha med seg også den faktiske bakgrunnen. Oslo politikam- mer understreker at de har fått flere tilfeller av grov voldsbruk, men samtidig har det totale antall voldssaker, overgrepstilfeller og tilfeller av gatevold gått ned. Så jeg vil ikke si at vi har noen unntakstilstand pr. i dag.

Mitt poeng er følgende: Skal vi klare å løse dette, trenger vi en innsats fra alle deler av samfunnet. Jeg un- derstrekte i mitt innlegg at det betyr at en bør samarbeide med hjemmene. Jeg pekte spesielt på barn og unge i risi- kosonen, i den forstand at det må være målrettet. Jeg sa at det var viktig at en trekker med seg barnevern og sko- le. Vi understreker i komiteens innstilling f.eks. bruken av skolemeglning. Et videre skritt er spørsmålet om kon- fliktråd. Jeg mener det viktigste for oss å understreke er at skal vi løse en del av de utfordringene vi ser i krimina- litetsutviklingen, betyr det at vi må ha flere på banen. Og der må jeg bare registrere at i budsjettavtalen er det bare snakk om innsatsen i forhold til politi.

Når det gjelder ekstrasfordelingene, er forholdene slik at rammene for justissektoren er økt på grunn av det nye budsjettssystemet, og det forplikter også oss til å være

med på en fordeling. Og vi har lagt til grunn helheten i justissektoren.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg prøver så godt jeg kan å forstå logikken til Arbeiderpartiet når man snakker om rammer til justissektoren. Man sier at man skal finne løsninger som kan få en bred oppslutning, og det er for så vidt riktig, men i denne sammenheng er man ikke opptatt av de rammene som gis til de instansene som faktisk skal bekjempe og straffe kriminelle handlinger. Det er andre områder som først må prioriteres for å bekjempe kriminaliteten, eksempelvis skolefritidsordningen.

Samtidig hevder Arbeiderpartiet i andre sammenhenger at andre partier står for lettvinne løsninger. Jeg vil påstå at Arbeiderpartiet stiller seg likegyldig til hvilke forhold vårt rettsvesen lever under. Det nytter ikke å bekjempe kriminaliteten ved kun å fremme resolusjonsuttalelser. Det må være skuffende for personer som har vært utsatt for kriminelle handlinger, å oppleve at landets største parti har slike defensive holdninger til å få nødvendige og tilstrekkelig bevilgninger til justissektoren.

Vidar Bjørnstad (A): At Jørn Stang og Fremskrittspartiet skal forstå logikken i mitt resonnement, er muligens for mye forlangt. Fremskrittspartiet står faktisk utenfor hovedlinjen i den forstand at de har en egen særmerknad, og det som særpreger den særmerknaden, er understrekingen av at kriminalitet kan vi bare møte med bruk av mer politi og strengere straffer. Men det er ingen erfaring som tilsier at en vil oppnå en lavere kriminalitetsutvikling ved kun å satse på de områdene.

Jeg understreket at hvis en f.eks. skal ha mer politi, høyere oppklaringsprosent og flere påtaler, må en også styrke de andre delene av justissektoren: domstolene, som har store restanser, og kriminalomsorgen. Som jeg sa, synes jeg det er litt skuffende at en i en avtale der faktisk alle partene legger vekt på helheten i justissektoren, ikke har funnet rom for å kunne legge inn noe på kriminalomsorgen, som nettopp poengterer at her har en å gjøre med en gruppe som en kanskje kan bidra til kommer inn i en kriminalitetsfri tilværelse, en gruppe som i dag stort sett vender tilbake til en kriminell handling – og tilbake igjen til fengselsvesenet.

Jeg synes som sagt at Fremskrittspartiet utmerker seg ved ikke å legge vekt på bredden i tiltakene mot kriminalitetsbekjempelse. Vi har i flertallsmerknader sagt at vi også ønsker å se på kriminalitetsbekjempelsen i forhold til andre politikkområder, men jeg la vekt på at det kanskje er partier som ønsker at enkeltsaker skal bli dominerende, og som ønsker at innsatsen i forhold til strengere straff og politi skal fremstå som den eneste måten å løse oppgavene på.

Presidenten: Flere har ikke bedt om replikk.

Jan Simonsen (Frp): Innstillingen fra justiskomiteen inneholder mange pene ord om kriminalitetsbeskjempelse. Samtidig viser partienes forslag i finansinnstillingen, som ble behandlet mandag, og Regjeringens bud-

sjettforslag, som ble lagt fram i oktober, at det ikke finnes noen vilje til å følge opp de pene ordene gjennom praktisk handling.

Regjeringens budsjettforslag for justissektoren, som ble støttet av Arbeiderpartiet i deres alternative budsjett, betydde i virkeligheten en reduksjon både til politiet og til fengselsvesenet. Da blir disse partienes pene ord om behov for en bedre innsats for å stanse gatevolden og bekjempe kriminaliteten, mer eller mindre meningsløse.

Når det gjelder politiet, ble Fremskrittspartiet stående alene om å følge ønskene fra Politiets Fellesforbund. Selv Høyre la seg 110 mill. kr under det beløpet politiorganisasjonene mente var absolutt nødvendig, sannsynligvis fordi Høyre ikke innså behovet for nye tjenestebiler.

Gjennom flere år har Fremskrittspartiet foreslått økte bevilgninger til både politi, domstoler og fengselsvesen, men blitt nedstemt. Resultatet ser vi i dag i form av voldsbølgen. I Oslo herjer gategjengene, hvorav 84 pst. av medlemmene er av utenlandsk opprinnelse. Denne utviklingen har Fremskrittspartiet advart mot. Vi har i årevis påpekt at resultatet av en liberal innvandringspolitikk og en dårlig integreringspolitikk nettopp ville bli det vi nå ser, men da ble Fremskrittspartiet stemplet som både fremmedfiendtlig og nærmest rasistisk. Og Høyres nestleder, Inge Lønning, antydet sågar i en valgdebatt med Carl I. Hagen at Fremskrittspartiet hadde synspunkter som nærmest var å sammenligne med dem nazistene hadde på 1930-tallet. Nå – halvannet år senere – burde det være på tide med en uforbeholden unnskyldning for disse groteske, personlige fornærmelsene mot Fremskrittspartiets medlemmer, inkludert undertegnede. Høyre burde ha ryggrad nok til nå å innse at slike utsagn var urimelige. Inge Lønning burde istedenfor å komme med personlige angrep på samtlige av Fremskrittspartiets medlemmer, og ikke minst på undertegnede, som aldri har hatt rasistiske eller fremmedfiendtlige standpunkter, ha lyttet til våre saklige argumenter, og Høyre burde ha støttet våre forslag om automatisk utvisning av utenlandske kriminelle. Da ville kanskje Oslo i dag vært en tryggere by for både gamle og nye landsmenn.

De siste årene er en hel rekke forslag om en strammere kriminalpolitikk blitt avvist av samtlige av de øvrige partiene, sist i forbindelse med kriminalomsorgsmeldingen, hvor Høyre og de øvrige partiene stemte ned ni forslag fra Fremskrittspartiet, inkludert et forslag som ville forhindre at kriminelle slipper ut fra fengsel etter bare å ha sonet deler av sine dommer. Selv et moderat forslag om å henstille til Høyesterett om å utmåle strengere straffer for voldsforbrytere og seksualforbrytere, stemte samtlige andre partier mot.

Det trengs en ny kriminalpolitikk i Norge – en handlekraftig politikk, der kriminelle blir behandlet som kriminelle, slik at hederlige folk kan få bevege seg fritt i våre gater uten frykt. Det trengs en radikalisering. Dagens liberale politikk overfor de kriminelle må kastes på skraphaugen. Den har ikke ført til annet enn unødvendige menneskelige lidelser. Det trengs en kraftig opprustning av politiet, domstolene og fengselsvesenet. Det må bli slutt på at personer som begår alvorlig hærverk eller inn-

brudd, slipper unna med betingede dommer og samfunnstjeneste. Fengselstiden bør mangedobles. Ordningen med prøveløslatelse må fjernes. Det må innføres hurtigdomstoler, og soningen må starte umiddelbart etter rettskraftig dom. Resultatet av dagens dumsnille «klapp på skulderen»-politikk hjelper verken den kriminelle eller ofrene. Det nedslående resultatet av at oppgaven med å bekjempe kriminalitet er forsømt av stortingsflertallet, ser vi dessverre i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Petter Rasmussen (A): Fremskrittspartiet er i komiteinnstillingen med på mange viktige, enstemmige komiteuttalelser som berører helheten i kriminalpolitikken, som at det må rettes søkelys mot ansvaret for egne handlinger, at søkelyset må settes på forhold i samfunnet som påvirker kriminalitetsutviklingen, at styrking av oppvekstmiljøet er avgjørende for å forhindre en kriminell løpebane og at samspelet mellom familie, skole og andre offentlige tilbud er meget viktig i denne sammenheng.

Det er når det kommer til handling og budsjettbehandling, at det blir en slagside i forhold til helheten fra Fremskrittspartiets side. Dette kom også tydelig fram under representanten Simonsens innlegg. Det er stor enighet om at politiet må styrkes, og at det også må rettes spesielle tiltak inn mot de voldsepisodene og den utviklingen vi har hatt spesielt i Oslo i den senere tid. Men slik den politiske situasjonen var da en inngikk budsjettforliket, tror jeg det var mulig for Fremskrittspartiet å oppnå mye. Hvorfor var det ikke da viktig for Fremskrittspartiet, ved siden av å skulle styrke politiet, også å styrke det forebyggende arbeidet, inkludert integreringstiltak for mennesker med fremmedkulturell bakgrunn? Og var det ikke også viktig å styrke helheten i strafferettskjeden? Da nytter det ikke å peke på hva Fremskrittspartiet foreslo i sitt opprinnelige opplegg i forhold til f.eks. domstol og kriminalomsorg. Disse områdene var tydeligvis ikke prioritert i selve forhandlingene.

B j a r n e H å k o n H a n s s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Jan Simonsen (Frp): Jeg er enig i at Fremskrittspartiet i innstillingen fra komiteen har vært med på viktige, enstemmige merknader, og det har også Arbeiderpartiet. Problemet har bare vært at for Arbeiderpartiet blir det tomme ord som ikke følges opp i handling gjennom å foreslå å bevilge penger. En enstemmig komite har sagt at det er viktig å bedre barns oppvekstmiljø. Det beste oppvekstmiljøet tror iallfall jeg et barn kan få gjennom bedre tid sammen med sine foreldre, og Fremskrittspartiet har da også vært med på å bevilge penger til kontantstøtteordningen, som Arbeiderpartiet har stemt imot. I Fremskrittspartiets alternative budsjett foreslo Fremskrittspartiet 290 mill. kr ekstra til politiet – 280 mill. kr til politiet og 10 mill. kr til Politihøgskolen, 43 mill. kr ekstra til domstolene og 40 mill. kr ekstra til fengsels-

vesenet, mens Arbeiderpartiet foreslo 0 til politiet, 0 til domstolene og 0 til fengselsvesenet. Så det er en sammenheng i Fremskrittspartiets politikk – vi ønsker å styrke hele strafferettskjeden.

I forslaget fra de tre regjeringspartiene til statsbudsjett som ble behandlet på mandag, lå det inne en økning til justissektoren på relativt bagatellmessige 100 mill. kr – vesentlig mindre enn det Fremskrittspartiet ønsket. Et så ubetydelig beløp er det umulig å spre på flere sektorer dersom man skal få noen som helst virkning av dette beløpet. 60 mill. kr ekstra til politiet, som Arbeiderpartiet nå foreslår innenfor disse rammene, er bare så vidt nok til å dekke inn reduksjonen i driftsmidler i forhold til fjoråret.

Inge Lønning (H): Representanten Simonsen la svært stor vekt på at Fremskrittspartiet var det eneste partiet som var villig til å gjøre noe. Det er mulig det, men i politikken kreves det noe mer enn vilje – det kreves også evne. Og undertiden er evnen viktigere enn viljen. Det er vel ingen hemmelighet at i de forhandlinger som har foregått om neste års statsbudsjett, er det Høyre som har fått presset gjennom den markante økningen av bevilgningene på politi- og justissektoren, mens Fremskrittspartiets interesse for den saken under forhandlingene var relativt moderat.

Til representanten Simonsens lange utredning om mine angivelige angrep på Fremskrittspartiets medlemmer og enkeltpolitikere, må jeg si at det simpelthen er en misvisende tegning. Jeg har ikke karakterisert hverken Fremskrittspartiets medlemmer eller navngitte enkeltpersoner når det gjelder deres holdninger til mennesker med en annen hudfarve. Jeg har overhodet ikke noen interesse av å diskutere det spørsmålet heller, for det anser jeg for å være meg uvedkommende.

Derimot har jeg pekt på at Fremskrittspartiet og partiets leder har en slem uvane når det gjelder å bruke dette i politisk sammenheng og spille på den fremmedfrykt som i Norge, i likhet med i alle andre land, finnes, og utnytte den for politiske formål. Jeg anser det i denne sammenheng som et vesentlig større problem enn rasismen, for den tror jeg er en mikroskopisk del av problemet i Norge, at det finnes et politisk parti som er så gjennomført opportunistisk i sin bruk av dette og utnytter og spiller på fordommer og fremmedfrykt for å høste politisk gevinst av det.

Jan Simonsen (Frp): Jeg syns det er noe merkelig når en Høyre-representant prøver å fremstille det slik at kompromisset om et statsbudsjett og en avtale mellom de tre regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet først og fremst skyldes Høyres innsats. Hvem som sa hva på et lukket møte i et eller annet rom her i denne stortingsbygningen, er det vanskelig for oss som ikke var til stede på møtet, å ha noen formening om. Det som er tilfellet, er at Fremskrittspartiet i sitt alternative budsjett hadde vesentlig større økninger til eksempelvis politiet enn det Høyre hadde, og dermed var Fremskrittspartiet mer enn Høyre med på å dra politibudsjettet i riktig retning.

Når det så gjelder holdningene til innvandring og fremmedfiendtlighet, leste jeg jo avisene etter valgkampen. Det er ingen tvil om hva Inge Lønning uttalte til media og på åpne møter i valgkampen.

Når det altså er slik at 84 pst. av de ungdommene som er med i gategjengene i Oslo og går rundt med kniv og skytevåpen, er av utenlandsk opprinnelse, bør vi kunne innrømme at dette er et problem som også har sammenheng med integreringspolitikken. Hvis man ikke tør å peke på problemet av redsel for å bli stemplet som fremmedfiendtlig, kan man heller aldri løse problemet. Det er ikke noe mer enn det Fremskrittspartiet har gjort. Vi har tort å sette søkelyset på noe som er et problem, og så har vi faktisk også tort å foreslå en løsning på dette problemet. Da syns jeg vi skal slippe å høre påstander om at vi har fremmedfiendtlige synspunkter som kan sammenlignes med holdninger i Tyskland på 1930-tallet.

Harald Hove (V): Når jeg hører innlegg fra Jan Simonsen, registrerer jeg at han må ha en eller annen spesiell glede av å angripe Høyre og gjøre Høyre til sin hovedmotstander. Det får nå så være. Det får jeg i og for seg overlate til Høyre å ta til gjennmøle mot.

Videre registrerer jeg også at representanten Simonsen bruker mye tid på å gå inn på tidligere nedstemte forslag som Fremskrittspartiet har fremmet. Jeg vil da få lov til å gi uttrykk for litt generelt at jeg for så vidt er glad for at ikke Fremskrittspartiets politikk på dette området har større gjennomslag enn den har.

Justisdepartementet fikk økt sitt budsjett i en innstrammingstid. Nå er det klart at det er vanskelig å få Fremskrittspartiet til å forholde seg til innstrammingsbehovet, i og med at partiet langt på vei gav uttrykk for at det var begrenset. Men det som er en problemstilling det er naturlig å ta opp i forhold til representanten Simonsen når det gjelder krav fra politiet, er om politiet skal ha et sugerør inn i statskassen. For slik som jeg oppfatter representanten Simonsen, virker det som om han mener at ethvert krav som kommer fra politiet og fra politiorganisasjonene, skal oppfylles. Ville det virkelig vært en god kriminalpolitikk i den budsjettssituasjonen vi har hatt, å bruke 130 mill. kr mer til politibiler, slik som det er lagt inn i det forslaget som representanten Simonsen her framhevet?

Et siste spørsmål: Representanten Lønning var inne på at det ikke er nok med vilje, det er også viktig med evne. Det er også viktig med et godt kvalifisert politi. Politihøgskolen gir tydeligvis en god utdanning, så generelt får vi et godt kvalifisert politi. Men en del av de utfordringene politiet står overfor, er forholdet til personer med fremmedkulturell bakgrunn. Vil det ikke da være en god idé å satse på å få inn i politiet personer med den samme bakgrunn, som kanskje kunne ha en bedre forståelse av en del av de problemstillingene som eksisterer, noe som Fremskrittspartiet så vidt jeg har forstått, har gått imot?

Jan Simonsen (Frp): Når det gjelder det første spørsmålet, om Politiets Fellesforbund, er det min vurdering at

politiets fagforening vet bedre enn vi på Stortinget hvor skoen trykker, og at vi derfor bør lytte til denne ekspertisen når det dreier seg om hvordan penger skal prioriteres i politisektoren. Hvis man mener at det er behov for nye tjenestebiler istedenfor nye PC-er, er det noe som politiets organisasjoner vet bedre å vurdere enn vi på Stortinget, og da får vi følge opp det.

Når det så gjelder rekruttering til politiet, er jeg langt på vei enig med representanten Hove. Jeg overtalte selv en av mine beste venner, en ungdom av utenlandsk opprinnelse, til å søke på Politihøgskolen, og han kom inn. Opptaket på Politihøgskolen er skjønnsmessig. Man vurderer en persons alminnelige skikkethet før man plukker ut de relativt få av søkerne som får komme inn på skolen. I denne skikkethetsvurderingen bør selvfølgelig persons bakgrunn og også språkferdigheter og kunnskaper om ulike typer miljøer telle med. Når så mye av kriminaliteten i Norge blir begått av personer med utenlandsk opprinnelse, er det selvfølgelig en fordel at personer med kunnskaper om disse kriminelle miljøene blir tatt opp på Politihøgskolen, og jeg vurderer ikke det å være noen spesiell kvoteringsordning. Enhver form for kvotering av personer med utenlandsk opprinnelse vil jeg være negativ til, for alle har krav på å bli vurdert etter sine kvaliteter og personlige kvalifikasjoner. Men at en persons bakgrunn, f.eks. flerspråklighet og kunnskap om enkelte miljøer, teller positivt, synes jeg er riktig.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Åse Wisløff Nilssen (KrF): Kristelig Folkeparti er meget glad for at demokratiet og samarbeidsviljen fungerer, noe som førte til en budsjettavtale med Høyre og Fremskrittspartiet. Vi har også diskutert oss fram til løsninger på justissektoren som vi kan stå for.

Et av resultatene er at kap. 400 Justisdepartementet ikke har fått reduksjon, selv om flere partier i utgangspunktet ønsket det. Det vesentligste av departementets driftsmidler går til lønnsutgifter, og den direkte administrasjonen og oppfølgingen av domstolene og etatene innebærer viktige og omfattende oppgaver, ikke minst ved initiering og oppfølging av utviklings- og effektiviseringstiltak. En reduksjon på dette kapitlet ville ha ført til lengre saksbehandlingstid for forvaltningsmessige oppgaver og begrenset kapasitet til å iverksette utredninger og lovsaker og oppfølging av nødvendige utviklings-tiltak for hele justissektoren. I tillegg ville det ha svekket departementets muligheter til å gjennomføre den omstilling som er nødvendig for å nå de mål som både Regjeringen og Stortinget har satt for domstolene og etatene. Derfor er Kristelig Folkeparti tilfreds med at en samlet komite har sett viktigheten av at også Justisdepartementet får mulighet til å gjøre en best mulig jobb.

En samlet komite har gått inn for å øke kapitlene på lagmannsrettene med 6 mill. kr, herreds- og byrettene med 14 mill. kr, og det er kjent at behovet er større. Men dette er et skritt i riktig retning og en viktig påplussing for å oppnå en bedre balanse i strafferettskjeden. Politiet har over tid vært topprioritert, mens konsekvensene av

det videre arbeid i straffesakskjeden ikke har hatt samme oppmerksomhet. Politiet vil også ved denne budsjettbehandlingen ligge på topp med en påplussing på 100 mill. kr i budsjettet etter avtalen med Høyre og Fremskrittspartiet. De økte bevilgningene som er gitt til politi- og lensmannsetaten de senere årene, forplikter etaten til selv å sette søkelyset på hvordan ressursene fordeles og brukes. Prioriterte hovedområder for politi- og lensmannsetaten er i stikkord forebygging og kriminalitetsbekjempelse.

På kapitlet om kriminalomsorg i anstalt lå det i stortingsproposisjonen et forslag om nedleggelse av Vik og Kongsberg hjelpefengsler. Kristelig Folkeparti mener ut fra en helhetsvurdering at Vik hjelpefengsel bør opprettholdes, og vi kunne støtte forslaget om å legge ned virksomheten ved hjelpefengslet i Kongsberg under forutsetning av at kompetanse og ressurser primært ble overført til Ringerike kretsfengsel. Kristelig Folkeparti kunne i utgangspunktet ikke se at det var behov for ytterligere redegjørelse for konsekvensen av å nedlegge Kongsberg hjelpefengsel før en tok stilling til forslaget. Men der kom vi i et solid mindretall, noe vi aksepterte og fant da heller ingen grunn til å markere synspunktene med en særmerknad. Komiteen har bedt om en redegjørelse for konsekvensene av nedleggelse av både Vik og Kongsberg hjelpefengsler, så saken kommer til komiteen igjen, eventuelt under revidert nasjonalbudsjett.

Ved omfordeling av midler innenfor Rammeområde 5 ble det betydelige kutt på tre områder: Registerenheten i Brønnøysund, Statens Innkrevingssentral og Sivile vernepliktige. Det er vår oppgave å prioritere og omfordele ut fra en helhetsvurdering. Derfor ble disse 22 mill. kr omplassert til lagmannsretten og herreds- og byretten, som tidligere nevnt, til Kirkens Bymisjon, øremerket viktige ettervernsarbeider som de har satt i gang, til Ungdom Mot Vold og til et informasjonskontor og en nattåpen ungdomsstasjon i sentrum, pluss en omfordeling innen samme kapittel på 1 mill. kr for å øke tilskuddet til rettshjelpsvirksomhet i regi av studenter.

I innstillingen har en samlet komite skrevet merknader om tiltak for å bekjempe narkotika i fengsel. Derfor vil jeg her bare understreke viktigheten av at pårørende som en ressurs er viktig å ta vare på og beholde under fengselsoppholdet, som en del av det nettverk som bør være på plass den dagen de kommer ut av fengslet. Og hvordan kan vi gi fengselsoppholdet et innhold som vil gjøre behovet for å ruse seg mindre? Hvordan gir vi informasjon til en gruppe mennesker der kanskje 35-75 pst. har lese- og skrivevansker, og hvor de gir tilbakemeldinger om at de trenger en ordliste, en forklaring på innholdet i begreper, for å forstå hva politikere og departement egentlig skriver? Det er også et forhold vi må ha med i vårt ansvar for informasjon.

Det står en felles komite bak merknadene om vold. Derfor vil jeg nå bare presisere at vi må bli flinkere til å fange opp alle de signaler som ligger forut, før de blir kriminelle, og sette inn egnede tiltak. Det finnes ikke kjappe, enkle løsninger, men vi har alle et felles ansvar, og det må samarbeid til for å løse problemene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Astrid Marie Nistad (A): Ikkje med eitt ord i innlegget, etter kva eg kunne høyre, nemnde representanten viktige ting som hender m.a. på den kriminelle sektoren, nemleg den avtala som vi held på med å forhandle fram med EU-landa, som heiter Schengen og Schengen-samarbeidet. Så eg har eit lite spørsmål til representanten med bakgrunn i det som står i stortingsproposisjonen frå Regjeringa:

«Det internasjonale politisamarbeidet skal sikre felles innsats over landegrensene og bidra til mer effektiv bekjempelse av internasjonal og organisert kriminalitet. Justisdepartementet legger særlig vekt på arbeidet innenfor Interpol, det europeiske samarbeidet innenfor Schengen og politi- og tollsamarbeidet mellom de nordiske land.»

Når vi gjennom forpliktande samarbeid med EU-land kan sikre samarbeid om grenseoverskridande kontroll med kriminelle og bevare passfridommen i Norden, er det påfallande at representantane frå Kristeleg Folkeparti saman med Senterpartiet berre viser til dei tre sentrumspartia sitt politiske grunnlag for sentrumsregjeringa og understrekar at Noreg er imot tilknytning til Schengen. Då har eg ei kjensle av at representantane, iallfall frå Kristeleg Folkeparti, bør føle seg litt ille til mote i forhold til justisministeren, som med den merknaden eg las opp, tilrår at vi får ei Schengen-avtale, og at vi får ei organisert avtale med EU-landa om dette viktige arbeidet. Kjenner dei seg ikkje litt illojale mot sin eigen statsråd når dei ikkje kan vere med på fellesmerknaden om kor viktig det er å nedkjempe organisert kriminalitet over landegrensene?

Åse Wisløff Nilssen (KrF): Kristelig Folkeparti er helt enig i at det er behov for å ha et utstrakt samarbeid med andre land for å bekjempe grenseoverskridende kriminalitet, og mener at det politifaglige internasjonale samarbeidet bør skje på fleksible måter gjennom bilateralt samarbeid med andre stater, noe som i særlig grad er utviklet med de øvrige nordiske land. Vi mener også at Interpols betydning som det mest sentrale koordinerende ledd i internasjonalt politisamarbeid er viktig, og for Norges del det viktigste og mest effektive bi- og multilaterale politisamarbeid som Norge deltar i.

Jeg vil også understreke at Interpols definisjon av Europa inkluderer 45 stater, mens Schengen ikke engang i overskuelig framtid vil være et så inkluderende organ. Dessuten driver Interpol et verdensomspennende internasjonalt samarbeid, med til sammen 176 stater tilsluttet i dag.

Når det gjelder spørsmålet om vi ikke kan støtte den merknaden som flertallet har om at regjeringen Bondeviks arbeid med å forberede norsk politis deltakelse i Schengen-samarbeidet går videre, med målsettingen om å komme med i den operative virksomheten i år 2000, kan jeg vel si det på den måten at det tar vi til etterretning og ser positivt på.

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil gjerne berømme Kristelig Folkeparti for at de deltok i et konstruktivt samarbeid om

budsjettet, slik at vi kunne få til en høyst påkrevd forbedring av det budsjettet som vi diskuterer i dag.

Det er på det grunnlag at vi nå langt på vei er enige, og det er kanskje nesten litt utidig av meg at jeg har tillatt meg å ta med meg et dokument, den såkalte Voksenåserklæringen. Det den inneholder, er jo så godt som i sin helhet lagt til side som høyst upraktisk politikk – heldigvis. Men det er faktisk rent sporadisk elementer i denne erklæringen som er ganske gode. Jeg har lest den nøye og funnet et avsnitt. Der står det bl.a.:

«En sentrumsregjering vil gå inn for en styrking av Datatilsynet, både når det gjelder ressurser og en mer uavhengig stilling i forhold til Justisdepartementet.»

Da vi for få måneder siden hadde en hva jeg vil kalle beinhard politisk kamp om Datatilsynets uavhengighet, var det jo Justisdepartementet, under Kristelig Folkepartis ledelse, som stod på feil side i forhold til Datatilsynets uavhengighet. Jeg vil gjerne ha en forklaring på hvordan det stemmer med de vakre ordene i Voksenåserklæringen.

Dette fortsetter desverre, for i forbindelse med budsjettforhandlingene rakk vi ikke frem på det området som gikk utover de vakre ordene, nemlig penger. Høyres forslag om å styrke Datatilsynet, ikke bare i ord, men med midler, slik at det kunne gjøre en god jobb og forsvare sin uavhengighet, forsvare personvernet bl.a., var det umulig å få regjeringspartiene med på. Igjen et forholdsvis enkelt spørsmål: Hvordan samsvarer den politikk som partiene og Kristelig Folkeparti fører i praksis, med Voksenåserklæringen?

Åse Wisløff Nilssen (KrF): Voksenåserklæringen er så langt fra lagt til side. Men vi skulle da ha fire år på å gjennomføre den, og ikke bare ett og et halvt år, som vi nå har vært gjennom. Så der er jeg ikke bekymret, for vi har fått gjennomført veldig mye allerede. Mer kommer etter hvert.

Når det gjelder Datatilsynet, ønsket vi en bredere vurdering. De løsninger vi fikk, synes vi ble bra.

Når det gjelder penger, må vi føre en ansvarlig økonomisk politikk, og det er lagt opp til et stramt budsjett. Det vil prege alle områder, også når det gjelder midler til Datatilsynet.

Jan Petter Rasmussen (A): Da jeg hadde en replikk tidligere i dag til Fremskrittspartiet og Jan Simonsen, gav han meg ikke noe svar på hvorfor en i forhandlingene om budsjettforliket ikke hadde kjørt fram totalen innenfor kriminalitetsproblematikken og kriminalitetsforebygging. Jeg fikk som sagt ikke noe svar på det jeg spurte om. Jeg vil derfor gå videre med Kristelig Folkeparti.

Representanten Wisløff Nilssen la i sitt innlegg stor vekt på viktigheten av forebyggende tiltak og helheten i strafferettskjeden. Det vet vi, ut fra hennes engasjement i komiteen, at hun er opptatt av, bl.a. når det gjelder mennesker med skrive- og lesevansker. Da må jeg spørre representanten Wisløff Nilssen: Kan hun og Kristelig Folkeparti være bekvem med den profilen forliket fikk på dette feltet? Uansett fikk en 100 mill. kr mer til dispo-

sisjon, som Kristelig Folkeparti også har vært med på å kjøre inn på én sektor av en total strafferettskjede der også forebygging er et meget, meget viktig element.

Åse Wisløff Nilssen (KrF): Jeg hører at Arbeiderpartiet mener at budsjettforliket ikke har den helhetstenkingen som Kristelig Folkeparti står for, og som jeg også snakker varmt for. Men samtidig vil jeg si at det ble et plutselig og stort engasjement for helheten fra Arbeiderpartiets side i komiteearbeidet med budsjettet.

Jeg vil heller vinkle det på den måten at vi nå i komiteen på mange områder har tatt skritt i riktig retning. Jeg mener at god samarbeidsvilje og det å diskutere forskjellige temaer framover vil gjøre at budsjettet allerede til neste år vil få en bedre helhetsprofil. Det som var viktig, var å få et statsbudsjett og noen som var villig til å være med og trygge det.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Tor Nymo (Sp): Først vil jeg veldig gjerne si meg glad for den store graden av enighet som preger innstillingen. Debatten her i dag bærer også preg av det, selv om vi ser tendenser til å gjøre et nummer av at enkelte partier har noen flere kroner å rutte med enn andre. En god eller dårlig kriminalpolitikk avgjøres selvfølgelig ikke av om politiet og lensmannsetaten får bevilget 50 mill. kr ekstra, eller for den saks skyld 150 mill. kr.

En helhetlig kriminalpolitikk forutsetter at søkelyset rettes både mot den enkelte lovbryters ansvar for sine handlinger og mot samfunnsforhold som særlig påvirker omfanget av kriminaliteten. Det er derfor utilstrekkelig bare å sette inn tiltak mot den enkelte lovbrøyer i kriminalitetsbekjempelsen. Det er også nødvendig å se på hvilken betydning samfunnsmessige forhold kan ha, slik at tiltak også kan settes inn på slike områder.

Forhold som bomiljø og oppløste sosiale nettverk kan f.eks. forklare en del av kriminaliteten. Det er nødvendig å vurdere flere samvirkende sosiale forhold under utformingen av kriminalitetsbekjempende tiltak. Det er med andre ord nødvendig med et samspill mellom forebyggende tiltak og det strafferettslige utgangspunktet om at ethvert individ er ansvarlig for sine handlinger. Kriminalitet består av en serie enkelthandlinger begått av personer som kanskje ville handlet annerledes hvis deres generelle livssituasjon hadde vært gunstigere.

Kunnskap om forhold som kan ha betydning for kriminalitetens art og omfang, er viktig å tilegne seg, fordi den gir økt innsikt i hvorfor den enkelte begår lovbrudd framfor å være lovlydig. Det kan likevel ikke rokke ved at det til sjuende og sist dreier seg om valg, og dermed også om frihet og ansvar.

Kriminaliteten har betydning for folks velferd på to måter – direkte ved at de som blir utsatt for vold eller tyveri, får sin velferd redusert, og indirekte rammer kriminaliteten også andre og større grupper av befolkningen i form av utrygghet og engstelse, dvs. svekket livskvalitet.

Jeg tillater meg å henlede oppmerksomheten på den sterke formuleringen i innstillingen som går på betydning

gen av å opprettholde den desentraliserte struktur innenfor politi- og lensmannsetaten. En samlet komite sier bl.a.:

«Operative tjenestesteder og lokale lensmannskontor integrert i lokalsamfunnet, vil etter komiteens oppfatning gi det beste utgangspunktet for at politiet blir en del av det lokale nettverket gjennom tverretatlige tiltak for å forebygge og bekjempe kriminaliteten.»

Nedleggelse av lokale lensmannskontor er et spørsmål som har vært drøftet i Stortinget ved flere anledninger. Siden omorganiseringen begynte, er det til nå gjennomført 34 endringer på driftsenhetsnivå. Disse er stort sett omforent, og et fåtall lignende endringer er til vurdering.

Organiseringen av de lokale driftsenhetene må ta utgangspunkt i befolkningens behov for trygghet i miljøet. De kostnadmessige innsparingene ved nedleggelse av lensmannskontorer er minimale, men får store konsekvenser for befolkningens trygghetsfølelse, hvilket bekreftes av det meget store lokale engasjementet som utløses når enkelte politimestre foreslår nedleggelse av lensmannskontorer. Å forsøke å erstatte dette med et avdelingskontor som er åpent noen timer pr. dag, har vært forsøkt en rekke steder gjennom de senere årene. Alle er etter kort tid nedlagt, og nærpoltiet er borte.

Det er dessuten en kjent sak at lensmennene med sin lokalkunnskap og sin tilstedeværelse i lokalmiljøene er et meget viktig knutepunkt for den nettverksbygging som er nødvendig for å forebygge og bekjempe kriminaliteten.

Jeg er kjent med at det om svært kort tid skal være møte i referansegruppen for fase 2 i omorganiseringen av politi- og lensmannsetaten, der det foreligger forslag til sammenslåing av driftsenheter i ulike kommuner.

På bakgrunn av de klare og entydige signaler en enstemmig justiskomite gir i innstillingen, tror jeg det vil være riktig av den politiske ledelsen i departementet å stoppe forslag om å legge ned lensmannskontorer som bidrar til å frata innbyggerne den service og trygghet folk har andre steder i landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Astrid Marie Nistad (A): Heller ikkje i innlegget til representanten Tor Nymo høyrde eg snakk om det internasjonale samarbeidet og Schengen-avtala, endå om vi veit at heile Senterpartiet sitt grunnplan har telefonmøte med leiinga om akkurat det viktige spørsmålet. Det ville kanskje ha vore naturleg at ein òg hadde ofra litt tid på dette i justisdebatten på bakgrunn av at det står om passfridomen i Norden, og det står om den organiserte kriminaliteten, som vi ser ikkje følgjer noka grense.

I samband med behandlinga av justisbudsjettet i fjor hadde eg òg ein replikk til Tor Nymo om same spørsmålet, der han svarte:

«Når det gjelder passfriheten, føler vi oss rimelig trygg på at den også ville blitt ivarettatt uten at vi nødvendigvis må knytte oss til Schengen-avtalen.»

No har vi fått bevis på at vi får ingen passfridom utan å gå inn i Schengen-samarbeidet. I Dagsavisen i dag les

vi at den framforhandla avtala er så god at regjeringa Bondevik vil tilrå den for Stortinget, og då driv Senterpartiet på med sin indremedisin for å prøve å få fram eit råd slik at Regjeringa må gå ut og seie nei. Då har eg lyst til å spørje: Korleis vil Senterpartiet då halde oppe passfridomen? Korleis vil Senterpartiet slå ned på internasjonal kriminalitet når vi ikkje har noka bindande avtale med andre land på eit så viktig område, og kanskje lar den organiserte kriminaliteten få eit fotfeste i vårt land fordi vi ikkje er villige til å samarbeide med andre?

Tor Nymo (Sp): Jeg vil vokte meg vel for å påstå at representanten som nå hadde ordet, har tungt for det, men jeg synes det er litt underlig når hun stilte et omtrent identisk spørsmål til meg i fjor, som hun gav uttrykk for, og også hadde et ganske identisk spørsmål til representanten fra Kristelig Folkeparti, hvor jeg synes hun fikk en noenlunde klar tilbakemelding om situasjonen. Det hun avsluttet med, at Senterpartiet var imot internasjonalt politisamarbeid for å forhindre kriminalitet, er jo positivt feil, for ikke å si uriktig.

Representanten Nistad vet utmerket godt at det internasjonale politisamarbeidet som Norge deltar i, for så vidt også bilateralt, og ikke minst gjennom Interpol, har vi gitt uttrykk for tidligere at vi synes gir det beste grunnlaget for å bekjempe internasjonal kriminalitet. Det har sammenheng med at organisasjonen er stor og omfatter et betydelig større geografisk område, flere land. Jeg vil tro at en fortsatt satsing på Interpol, som Norge så avgjort deltar i, vil sikre oss, sikre våre grenser, og gi politiet den beste muligheten for å bekjempe internasjonal kriminalitet.

Så til spørsmålet om Schengen. Vi i Senterpartiet har sagt at vi vil ta Schengen-avtalen på alvor, men å forskutere min stillingtaken til avtalen på dette tidspunktet skjønner sikkert også representanten Nistad er rimelig vanskelig, for ikke å si urimelig å forlange.

Bjørn Hernæs (H): Spørsmålet om lese- og skrivevansker er blitt trukket inn i stortingsarbeidet i den senere tiden. At representanten Nymo nå også synes å ville innføre hvem som har tungt for det og hvem som har mindre tungt for det, på en mer generell basis, føler jeg meg ikke overbevist om i og for seg bidrar veldig konstruktivt til debatten.

La meg først få si at innledningsvis i innlegget til Tor Nymo var det en nesten enestående undervurdering av bevilgningenes betydning for politiarbeidet, og jeg skjønner da bedre den prioriteringen som Senterpartiet, som et av regjeringspartiene, gjorde ved å legge seg på under nullvekst til politiet, og hvor de først gjennom forhandlingene bl.a. med Høyre lot seg bevege i riktig retning. Det var jo deres opprinnelige forslag som gav uttrykk for den prioriteringen som ligger i Senterpartiets politi- og kriminalpolitikk. Det er greit å få det konstatert.

Jeg vil også ta opp litt om Schengen. Det står i innstillingen som er grunnlaget for denne debatten, at «disse medlemmer er imidlertid kjent med preferansene stor-

tingsflertallet har i denne saken», og de bekjentgjør så at de er imot Norges tilknytning til Schengen-samarbeidet. For ordens skyld: Her er det jo overensstemmelse mellom det Senterpartiet og regjeringspartiene sier i innstillingen, og det som står i Voksenåserklæringen, men det tilhører altså ikke den delen av den nevnte erklæring som jeg synes er spesielt god.

Men spørsmålet er: Hva skjer nå i tiden fremover? Er det slik, med denne klare understrekningen, at Senterpartiets representanter har bestemt seg for at de skal stemme imot Schengen-avtalen når den kommer til Stortinget? Den klare anførsel som er i innstillingen, kan jo ikke forstås på annen måte. Betyr det også at Senterpartiets anbefaling til den regjeringen de er medlem av, går ut på at den skal motsette seg den Schengen-avtalen som den selv har fremforhandlet?

Tor Nymo (Sp): Først vil jeg gjerne gi uttrykk for at jeg ikke mente at noen hadde tungt for det, jeg forsikret nærmest om det motsatte.

Når det gjelder spørsmålet om bevilgninger, er det faktisk slik at vi har fått en betydelig styrking av et budsjett som på forhånd var kommet godt ut rent ressursmessig. Jeg synes det er litt interessant at Høyre – av alle – gjør spørsmålet om hvorvidt justisetaten skal få 50 eller 100 mill. kr mer for å styrke politiet, til et viktig punkt. Det synes jeg er litt interessant å høre. Det er ikke mer enn to år siden det samme partiet var de som hadde minst å rutte med, så hukommelsen til Hernæs er ikke spesielt imponerende, spør du meg.

Til Schengen igjen: Vi er faktisk i den situasjon – og det går jeg ut fra gjelder også Høyre og representanten Hernæs – at vi ikke engang har fått teksten i den nye avtalen. Da å begynne å spørre om hva Senterpartiet vil gjøre er urimelig. Han skjønner helt klart at før vi kan ta et slikt standpunkt, skal vi ha – og det kan jeg forsikre ham om – en grundig gjennomgang av avtaleteksten, som går på de institusjonelle spørsmålene. Jeg tror jeg kan forsikre Hernæs om at vi vil treffe våre valg når den tid kommer.

Jan Petter Rasmussen (A): Etter min forrige replikk til representanten Åse Wisløff Nilssen, sa hun i sitt svar at Arbeiderpartiet nå også hadde begynt å tenke helhetlig. Jeg må si at da kan hun ikke ha fulgt mye med i timen. Er det noe som kjennetegner Arbeiderpartiet når det gjelder kriminalpolitikken, er det helhetlig tenkning. Men det jeg syntes var veldig viktig, var den innrømmelsen hun kom med på talerstolen. Hun sa nemlig at det viktigste når det gjaldt de forhandlingene som skjedde ved budsjettforliket, var å få et statsbudsjett på plass, og hun sa helt klart og tydelig at hun kunne ha tenkt seg en annen profil i forhold til fordeling av de 100 mill. kr man fikk til disposisjon.

Da må det samme spørsmålet kunne gå til en av de andre samarbeidspartnerne i den regjeringen vi har, til Senterpartiet og representanten Tor Nymo: Er Nymo også av den oppfatning at profilen i det budsjettforliket som er inngått, ikke er den rette, at han skulle ønske seg at noe annet var tilfellet?

Tor Nymo (Sp): Jeg er også svært overrasket over Arbeiderpartiets plutselige bekymring over profilen i budsjettet, for da Arbeiderpartiet var i posisjon, fikk de sterke signaler fra organisasjonen som organiserer tjenestemenn i kriminalomsorgen, om at de måtte løfte den biten av strafferettskjeden. Det skjedde ikke. Daværende statsråd Valla fikk gjennomgå skikkelig fordi hun ikke kunne gi budsjettet en profil der også kriminalomsorgen fikk et løft. Så jeg synes – med respekt å melde – at det er rimelig spekulativt av Arbeiderpartiet og representanten Rasmussen nå å gi uttrykk for så stor bekymring for akkurat kriminalomsorgen. Hvis jeg får lov å si at det virker en smule hult, vil nok det være et rimelig dekkende uttrykk.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Kristin Halvorsen (SV): Det vedtas en elendig politikk for å bekjempe kriminalitet i 1999. Og det er ikke fordi stortingsflertallet er blitt enig med SV – det er faktisk SVs forslag om 100 mill. kr mer til politiet som blir vedtatt her i dag – det er ikke fordi det blir vedtatt til slutt. Det er fordi disse kronene tas fra barn og ungdom, og fordi stortingsflertallet samtidig har vedtatt et budsjett for kommunene som gjør at mange viktige tiltak for å hindre kriminalitet og vold nå ligger under sparekniven land og strand rundt. Til og med tiltak for ungdom i storbyene er kuttet med 2 mill. kr. Det er lusent og smålig. For forhandlerne – regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet – har det vært viktigere å sikre at høytlønnsgrupper og de som tjener millioner på kapitalinntekter, ikke skulle betale én eneste krone mer i skatt enn å bekjempe kriminalitet gjennom forebyggende arbeid. Og dersom Fremskrittspartiet skulle fått fullt gjennomslag for sin kommuneøkonomi eller ungdomspolitik, ville vi vært i en situasjon hvor vi aldri kunne få nok politi i Norge.

Jeg viser til finansinnstillingen når det gjelder SVs helhetlige forslag på justissektoren, og har lyst til å bruke den tiden jeg har, til å si noen viktige ting om kriminalpolitikken. I SV ønsker vi å styrke politiet. Det er behov for mer politi i gatene og politi som kan delta aktivt i et forebyggende arbeid. Når politiet har for liten kapasitet, har de f.eks. ikke mulighet til å følge opp en 14-åring som de finner i fri flyt midt på natten nede på Sentralstasjonen, ta tak i vedkommende og kjøre ham hjem til foreldrene, vekke dem, si hva som skjer, og kanskje følge dem opp neste dag. Når politiet har for dårlig kapasitet, har de ikke tid til å ta den praten med et voldsoffer som kanskje er blitt utsatt for noe hun aldri kommer til å glemme resten av sitt liv. De må forlate henne for å dra på neste utrykning. Hvis man ikke har ressurser nok, får man et «blåløypoliti».

Før jeg går videre, har jeg bare lyst til å minne om at det er to områder der vi har store voldsproblemer i Norge i dag. Det ene er den synlige, som stort sett rammer menn med promille på gatene. Det andre er den usynlige, som stort sett rammer kvinner hjemme. Den er like alvorlig og fortjener ikke å være så skjult som den er.

Dette er kvinner og barn som ikke kan være trygge i sitt eget hjem. Det er et felt som krever betydelig større innsats. På spøk har vi i SV foreslått at flere kvinner burde gå på restaurant, og flere edrue menn burde sitte hjemme. Det hadde vært en effektiv og aktiv kriminalitetsbekjempelse.

Jeg har snakket mye med politifolk i det siste. På ulike politikamre rundt omkring i landet gjøres det en skikkelig jobb. Det er særlig viktig at det slås ned på førstegangs lovbrudd. Det kan ikke være slik at ungdom begår 20-30-40 alvorlige lovbrudd før de møter rettsvesenet. Det er viktig av to grunner. Det er viktig for å stoppe den enkelte ungdommen, det individet som er i ferd med å komme seg inn i en kriminell løpebane. Men det er også viktig for å sende signaler til de andre ungdommene som er rundt, som kanskje er med i samme gjeng, men ikke leder an, for å vise dem at kriminalitet ikke lønner seg, at det ikke er tolerert.

I SV er vi opptatt av en kriminalpolitikk som virker i virkeligheten. Når 80 pst. av dem som sitter i fengsel, har sonet før, er det ett av de store nederlagene vi har. Det betyr at de virkemidlene vi bruker mest, virker dårlig.

I SV har vi vært opptatt av nærpolitistasjoner, og jeg har merket meg med stor glede at dette budsjettet legger an til noe som betyr mye i mitt nærmiljø, nemlig at vi kan få en egen politistasjon. Vi er 100 000 mennesker som har Politihuset som vår nærpolitistasjon. Det er så skummelt og skremmende at vi knapt tør å fornye passet! Så at vi skal komme på linje med andre folk rundt omkring i landet, synes vi er bra.

Så noen ord om integreringspolitikken: Det er ingen i denne salen som må late som om vi snakker om mine barn og andres unger. De ungdommene som har problemer, som har en annen kulturell bakgrunn enn norske barn, er våre unger. Det er ikke unger som kan sendes noe som helst sted. Det stilles store krav til en skikkelig integreringspolitikk, og da må vi sørge for at de ungene vet at de kan gjøre noe med sin egen hverdag. Altfor mange av disse ungene kjenner voksne som får 120 søknader om jobb i retur – ikke fordi de ikke kan norsk, ikke fordi de ikke har kvalifikasjoner, men fordi de har et rart navn eller en annen kulturell bakgrunn. (Presidenten klubber.) Det kan ikke være slik at de eneste de ser i nærmiljøene rundt seg som har lyktes, er de som har slått inn på en kriminell løpebane. Det er de som har de fineste bilene, de peneste damene og flest penger. Slik kan det ikke være!

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tor Nymo (Sp): Jeg vil gjerne starte med å rose siste taler for et sterkt engasjement.

Videre vil jeg gjerne få lov til å gi uttrykk for at jeg ikke slutter å forundre meg over SV. Fra å ha komiteleder Lisbeth Holands regime, der man nesten ikke skulle ha en krone til politiet, hadde vi en overgang i fjor med Solheim, der vi puttet på noen kroner for å styrke politiet, og til den representanten som hadde ordet nå, som nær-

mest var stolt over at partiet nærmet seg Fremskrittspartiet når det gjelder å styrke politi- og lensmannsetaten. Det er en sterk overgang å registrere.

Jeg vil gjerne ha sagt at jeg er helt enig med Kristin Halvorsen når hun gir uttrykk for behovet for å forebygge og – ikke minst blant barn og unge – ha muligheten til på et tidlig tidspunkt å gå inn i hjem der foreldre har problemer med grensesetting, der det på grunn av rusmisbruk skjer betydelig omsorgssvikt. Vi er ikke uenige på det punkt i det hele tatt. Jeg skulle faktisk ønske at den diskusjonen vi har gående når det gjelder ungdomsgjenger, for å se om en kan fange opp ungene tidligere, kunne gi grunnlag for en bredere debatt, også om ressurser for å iverksette de tiltak som er nødvendig. Men jeg er helt uenig med representanten Halvorsen når hun gir uttrykk for at det foreliggende statsbudsjett vil gjøre dette vanskelig. Det er positivt uriktig, spør en meg.

Kristin Halvorsen (SV): Hvis jeg var stortingsrepresentant fra Senterpartiet, ville jeg kanskje brukt tiden min til å forundre meg litt mer over Senterpartiet enn over SV. Men jeg skal ikke fortsette i den samme spydige tonen.

Spørsmålet var om dette er et omslag fra SV, noe helt nytt. Nei! Men jeg tror kanskje engasjementet, vektleggingen i argumentasjonen er ny. Ta f.eks. våpenloven. Hvilket parti var det som konsekvent fulgte opp det som var Våpenlovutvalgets flertall i denne salen, f.eks. når det gjaldt strafferamme? Stortingsflertallet vedtok en puslete strafferamme på tre måneder, mens vi fulgte utvalgets flertall på seks måneder. Mange andre forslag i saken vitnet om at mange i salen trodde at de befant seg på jakt og ikke i Oslo sentrum.

Det er et dårligere budsjett for å bekjempe kriminalitet. Ta f.eks. kontantstøtten. Nå kan Oslo dokumentere at svært mange innvandrermødre ønsker kontantstøtte og søker på den. Veldig mange kroner kunne vært brukt i hovedstaden til å sikre f.eks. at alle barn tidligst mulig kunne få noen timer gratis barnehageplass hver eneste dag – det kunne vært en fornuftig politikk! Det kunne vært en kjempefornuftig politikk! Da kunne en del barn både fått en nærmere tilknytning til sin egen kultur, og også fått et solid norsk ben å stå på.

Ta forslaget om å øke foreldrebetalingen til skolefritidsordningen. Jeg vet hvordan dette virker fra min egen hverdag. Det betyr at mange av dem som er hjemmeverende mødre, kommer ikke til å ha råd til å ha barna sine i skolefritidsordning – selvsagt ikke. Det betyr dårligere kontakt mellom norske barn og barn som har en annen kulturell bakgrunn, og det betyr mer splittede barne- og ungdomsmiljøer. Det er rett og slett en kjempedårlig forebyggende politikk!

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Harald Hove (V): For noen uker siden hadde vi en sterk pressede-batt om folks trygghet i Oslo. Debatten var i stor grad knyttet til frykt for ungdomsgjenger, og den gjaldt også spørsmålet om barn og unges trygghet.

En viktig oppgave for samfunnet er å ivareta folks trygghet og, nesten like viktig, folks trygghetsfølelse. Det gjelder trygghet for dem selv, for deres barn, for foreldre og naboer og for hus og hjem. Det er viktig å være opptatt av dette, og da er det viktig å være opptatt av adekvate virkemidler for å kunne skape større trygghet. Adekvate virkemidler i denne sammenheng er langt mer enn bare et spørsmål om større politistyrke og en mer effektiv strafferettspleie, selv om det kan være viktige tiltak i seg selv. Det er viktig å unngå stigmatisering og å unngå utstøting av personer på bakgrunn av deres opprinnelse, deres utseende osv. Det er også en del av trygghetsaspektet. Det er også viktig at vi tar ansvar for hverandre, og at vi er opptatt av det den enkelte borger kan bidra med her med hensyn til det å skape større trygghet.

Når det gjelder politiet og strafferettspleien, er det en gledelig styrking av dette i det budsjettforslaget som fremmes av justiskomiteen. I den grad økt politiinnsats og økt innsats i strafferettspleien kan være et bidrag til større trygghet, innebærer budsjettet et klart bidrag i den retning. Vi har nettopp behandlet kriminalmeldingen og gjennom det gitt uttrykk for de ulike synspunkter vi har, knyttet til kriminalpolitikken og strafferettspleien, og derfor vil jeg ikke bruke så mye mer tid på det her. Men det er viktig å understreke at man også i strafferettspleien er nødt til å være opptatt av verdier og av rehabilitering av personer, i stedet for ytterligere utstøting.

Forebygging har vi allerede vært inne på er viktig, og det er klart at et godt politi, et synlig og nærværende politi, er en viktig del av forebyggingen av straffbare handlinger og det å skulle gi folk trygghet. Videre er det også viktig å være orientert mot den organiserte kriminaliteten og det å verne mot den. Men fortsatt forebygging er langt mer enn det. Det er også snakk om samfunnspolitikk i langt videre forstand enn bare det som er knyttet til Justisdepartementets budsjett og til kriminalitetsforebygging der.

Jeg har veldig lyst til å understreke at justispolitikk, rettsamfunnet og andre ansvarsområder under Justisdepartementet, er langt mer enn strafferett og kriminalitetspolitikk. Jeg må nok si at jeg synes komiteinnstillingen bærer et klart preg av at man fokuserer ensidig på kriminalitetssiden og får en undervurdering av de øvrige, viktige oppgavene for departementet.

Domstolene er den viktigste institusjonen i rettsstaten, og rettsstaten er noe langt mer enn bare strafferettspleie og kriminalitetsbekjempelse. Det er også et spørsmål om å ha et effektivt organ for tvisteløsning mellom borgere. Det er også viktige saker som oppfølging av barnevernsaker, barnefordelingssaker osv., og jeg synes at denne delen av domstolenes oppgaver blir altfor lite synlig i justiskomiteens arbeid.

Brønnøysundregistrene er også viktige, og jeg bare håper og forutsetter at når det er gjort kutt der, vil ikke det gå ut over en satsing på skjemaforenkling bl.a. for små og mellomstore bedrifter.

Personvern, Datatilsynet, skulle jeg gjerne ha sagt en del om, men jeg vil bare understreke at personvern er noe mer enn en motpost til kriminalitetsbekjempelse. Person-

vern er i seg selv en viktig verdi, som kanskje har langt flere implikasjoner enn dem man oftest gir det.

Til slutt må jeg få lov å gi uttrykk for at på ett punkt er jeg faktisk glad for at ikke Justisdepartementets forslag har fått flertall i komiteen, og det er i spørsmålet om nedleggelse av Vik hjelpefengsel. Jeg tror det er en viktig institusjon å opprettholde av mange grunner, som jeg dessverre ikke får tid til å gå nærmere inn på nå.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bjørn Hernæs (H): Det var jo gledelig at representanten Hove fant noe å glede seg over i en ellers miserabel innstilling – hvis jeg forstod ham rett. Ellers merket jeg meg at han fortsatte å nedvurdere betydningen av bevilgningene til politiet, slik også Tor Nymo tidligere gav uttrykk for. Jeg må få lov til å minne ham om at gjennom budsjettforliket med Høyre og Fremskrittspartiet fikk vi også hevet bevilgningene til domstolene. Så det henger jo sammen. Vi har gått gjennom hele kjeden for å få til en bedre kriminalitetspolitikk.

Ellers vil jeg gå tilbake til et tidligere replikkordskifte når det gjelder Schengen-samarbeidet. Jeg merket meg at representanten Nymo nærmest var indignert over at jeg kunne tillate meg å stille spørsmål med utgangspunkt i et dokument han ikke hadde sett. Jeg er for så vidt enig i – og tar selvkritikk på det området – at det er nokså uhørt å forvente at en representant fra Senterpartiet skal holde fast ved det de har ment gjennom to dokumenter, inn i en debatt. Så jeg bare stiller meg spørsmålet: Det dokumentet man nå trenger for å mene det man åpenbart mener, hvilken tilgang hadde man til det da man skrev Voksenåserklæringen i fjor høst? Og hvilken tilgang hadde man til det dokumentet da man skrev innstillingen til denne saken, hvor det klart står at disse partiene er imot Norges tilknytning til Schengen?

Så må jeg prøve å få representanten Hove til å svare på det representanten Nymo ikke kunne svare på: Vil Venstre anbefale regjeringspartiene å stemme for den Schengen-avtalen som Regjeringen har fremforhandlet? Vil representanten Hove stemme for avtalen her i salen, eller vil han følge det man sa i Voksenåserklæringen og i innstillingen, uten å ha tilgang på noe annet dokument enn sin egen forestillingsverden? Hvordan vil han forholde seg til denne saken når den kommer til behandling i Stortinget?

Harald Hove (V): Jeg vil innledningsvis få gjøre oppmerksom på at det jeg sa, var ikke at det som stod i innstillingen, var galt eller noe jeg ikke kunne slutte meg til. Jeg brukte heller ikke ordet miserabel om innstillingen på noen som helst måte. Det var det som ikke stod der, jeg etterlyste. Det var for å få fokuseringen litt bort fra at dette dreier seg om strafferettspleie og kriminalitetsbekjempelse alene – at det faktisk også er tale om noe langt mer. Jeg uttalte meg heller ikke negativt om politibevilgningene. Jeg gav veldig klart uttrykk for at politiet er en viktig del i en effektiv straffeforfølgning, som jeg synes er viktig, og at politiet har en viktig oppgave i for-

(Hove)

hold til det forebyggende arbeidet. Det jeg understreket, var at det forebyggende arbeidet er noe langt mer, og det står det faktisk også en del om i justiskomiteens innstilling – som jeg sånn sett også er fornøyd med.

Representanten Hernæs var for så vidt borti noe av det som er mitt poeng når han nevnte dette med større bevilgninger til domstolene. Poenget er at når man begrunner mer midler til domstolene, blir begrunnelsen alene knyttet til nettopp strafferettspleien og til det å ha en mer effektiv straffesakskjede, ta flaskehalsen osv. – og det er for så vidt riktig. Mitt poeng er at det å styrke domstolene faktisk er viktig utover det området, og det er det det ikke står noe om i innstillingen.

Så til Schengen-avtalen. Den sa jeg ikke noe om i innlegget, for på bakgrunn av replikkvekslingen før følte jeg meg trygg på å få en replikk som gjorde at jeg kunne si noe om det etterpå. Det er rett at Venstre i juni 1997 stemte mot Norges tilslutning til Schengen, og slik sett har vi for så vidt vært imot den avtalen. Nå gjelder den reforhandlingen som ble gjort nå, ikke Schengen-avtalens materielle innholdsside, men de institusjonelle spørsmål. Et endelig standpunkt fra Venstres side på det spørsmålet vil vi avvente til vi bl.a. har fått vurderingen fra de jurister som skal vurdere grunnlovsmessigheten i det. Men det er veldig mye som tyder på at Regjeringen har gjort en god jobb når det gjelder den delen man skulle fremforhandle.

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Astrid Marie Nistad (A): Arbeidarpartiet har som målsetjing å ta vare på folks tryggleik, at alle kan føle seg trygge for overgrep og sleppe å gå rundt og føle frykt. Eit samfunn med rettferd og tryggleik er forebyggende, det vil dempe sosiale og etniske motsetnader, vald og kriminalitet. Dette krev ein heilskapleg politikk som gjev alle rett til utdanning og arbeid, og som sikrar sosial tryggleik gjennom fellesskapsløysingar både for unge og eldre.

I den seinare tida har vi sett at den offentlege valden på gata og på utestader har utvikla seg faretruande og er skremmande for mange av oss. I tillegg veit vi at den skjulte valden i heimane har eit langt større omfang. Vi veit at det går ut over kvinner i alle aldrar og mindreårige born.

Mishandling av kvinner skjer over heile verda, og ein kan stille seg spørsmålet: Kvifor? Det er eit globalt problem og difor ikkje knytt opp til kulturtradisjonar, som mange påstår. I vårt land er omfanget stort. Meir enn 10 000 kvinner blir kvart år behandla i helsevesenet for dei fysiske skadane dei vert påførte av ektemenn eller sambuarar. Her kan ein berre tenkje seg alle dei som aldri går til lækjar, sjølv om dei har store skadar. I den siste tida har vi sett bilete av den vakre indiske jenta og lese om kor heilt utruleg ho har blitt mishandla. Rundt desse

kvinnene er det gjerne både eitt og fleire born, slik at tallet på kor mange som går i dagleg frykt i eigen heim, blir mangedobla. Vi veit alle kor vanskeleg det er å gå inn i det private rommet og forstyrre den private friplassen. Men kva er igjen av fridomen når kvinner og born går 24 timar i døgnet, sju dagar i veka og 365 dagar i året i frykt for at noko kan skje?

Difor er eg glad for at ein samla komite har bedt Justisdepartementet om å vurdere å opprette eit kvinnevaldsutval for å løfte debatten inn i det offentlege rommet. Det kan bety tryggleik for eit mindreårig barn å høyre at vald og trakassering i heimen ikkje vert akseptert, føle at samfunnet er oppteke av problemet, og at ein ikkje er åleine om det, ei heller gløymd i debatten.

Den private valden er eit generelt problem og ser ut til å bli utøvd av alle typar menn frå alle lag av befolkninga og i alle aldersgrupper. Og som sagt, vi ser at den rettar seg primært mot born og kvinner – og ikkje å forgløyme dei eldre kvinnene.

Eg vil for å balansere innlegget peike på at det også er kvinner som slår menn og born, som òg treng hjelp av samfunnet, men i langt, langt mindre målestokk.

I dag har vi stor merksemd mot den valden vi blir utsette for i det offentlege rommet, på diskoteket eller i drosjekø i ei hardt belasta gate her i Oslo. Den frykta er noko vi kan velje oss bort frå ved å ikkje gå på slike stader eller i slike område, men den frykta ein har for å gå inn i eigen privat heim, tar ingen opp. Vi er difor nøydde til å sette ord på at denne valden vil vi ikkje akseptere, og samfunnet har eit ansvar for å få den inn i den offentlege debatten, forske i årsakene og sjå på korleis vi i fellesskap skal kjempe mot den skremmande utviklinga.

Vald avlar vald, er eit uttrykk som vert brukt. At born veks opp med at vald blir brukt for å skaffe seg autoritet og makt over eigen familie, vil gje eksempel for korleis ein sjølv vil meistre vaksenrolla. Det er difor eit samfunnsansvar at vi tek dette problemet opp til offentlig debatt, og at vi gjennom våre erfaringar og tiltak kan hjelpe kvinner og born i eige land, men også kvinner i verdsamfunnet. Slik vil det vere innhald i målsettinga om eit betre samfunn som alle kan leve trygt i, utan å føle frykt for kva som uventa vil skje i den private sfæren som heimen er for mange av oss. Vi ønskjer at alle skal føle den tryggleiken. Difor ønskjer vi i Arbeidarpartiet eit offentlig utval som kan gå inn i problemet, og vi treng også eit ombod for valdsoffer. Det har vi òg sett i det siste – dei treng vern for det dei vert utsette for i eit såpass valdeleg samfunn.

Statsråd Aud-Inger Aure: Regjeringens hovedinnsatsområder på justissektoren i 1999 er: redusert kriminalitet, trygghet og rettssikkerhet, åpenhet og demokrati og en human asyl- og flyktningpolitikk. Jeg er glad for å kunne registrere at det er bred enighet om dette.

Regjeringen vil på bred basis bidra til en samfunnsutvikling som er kriminalitetsforebyggende. Ofte er kriminalitet et resultat av miljøer som ikke gir mennesket rotfeste, kontakt og positive utfordringer. Dette tilsier en samfunnsutvikling som fremmer oversikt og tilhørighet,

sikrer rettferdig fordeling og bidrar til gode oppvekstvilkår for barn og unge.

Regjeringen vil fortsette å prioritere kriminalitetsbekjempelse på områder som bl.a. voldsforbrytelser, narkotikakriminalitet og internasjonalt organisert kriminalitet. I tillegg er det viktig å bekjempe den såkalte hverdagskriminaliteten, der vinningsforbrytelser utgjør hovedtyngden av lovbruddene.

Regjeringen vil spesielt prioritere innsatsen mot voldskriminalitet. Rasistisk motivert vold og konflikter mellom ulike ungdomsgrupper utgjør en del av voldsbildet, spesielt i de store byene. Det samme gjelder den uprovserte volden som rammer helt meningsløst.

Som et ledd i å forebygge og bekjempe voldskriminaliteten la Regjeringen tidligere i høst fram tiltaksplanen «Trygghet i sentrum». Flere av tiltakene innebærer en målrettet innsats fra politiets side for å være synlig på steder og til tider der det er fare for voldsepisoder. Voldskriminaliteten skal bekjempes av politiet og i nært samarbeid mellom ulike departementer, lokale myndigheter og frivillige organisasjoner. Oslo politidistrikt står overfor særlig store utfordringer og vil få økte midler til denne innsatsen.

Regjeringen fortsetter også arbeidet med å bedre kriminalitetsofrenes situasjon. Prøveprosjektene med rådgivningskontorer for kriminalitetsofre og kompetansesenteret for voldsofferarbeid blir videreført i 1999.

Regjeringen vil også skjerpe kampen mot økonomisk kriminalitet og organisert kriminalitet på tvers av landegrensene, der særlig kampen mot sexmisbruk av barn er prioritert. Det vil bli lagt stor vekt på internasjonalt politisamarbeid, og på samarbeid med andre instanser på tvers av sektorer og myndighetsnivå.

I arbeidet med bekjempelse av kriminalitet følger Regjeringen to hovedstrategier: en styrking av det forebyggende arbeidet og en effektiv straffeforfølging etter lovbrudd.

I det forebyggende arbeidet vil det være spesielt viktig å rette tiltak mot barn og unge. Det er avgjørende å fange opp de som er i faresonen for å begå kriminelle handlinger, på en slik måte at de får tydeliggjort ansvaret for sine handlinger. Her er konfliktrådsordningen og skolemekling sentrale virkemidler. Samtidig er det viktig å videreutvikle et tverretatlig og forpliktende samarbeid mellom det lokale politiet, andre offentlige etater og frivillige krefter.

Regjeringen mener at et synlig politi med god kjennskap til de lokale forhold vil være et viktig forebyggende tiltak. En tjeneste basert på nærhet til befolkningen vil bidra til å skape trygghet i lokalsamfunnet. I arbeidet med å omorganisere politi- og lensmannsetaten vil man beholde en desentralisert etat som gir god oversikt over og god kunnskap om lokalmiljøet.

Det er også viktig med en effektiv straffeforfølging etter lovbrudd. Dette innebærer økt risiko for å bli oppdaget og en raskere oppklaring av sakene. Samtidig må rettsvesenet reagere raskt, slik at soning kan igangsettes forttest mulig. Dette vil også ha en klart forebyggende effekt.

Politiet er styrket gjennom flere budsjettbehandlinger de senere årene. En av utfordringene vil være å få til en riktigere fordeling av ressursene og bemanningen mellom politidistriktene. Det pågår nå en grundig utredning av disse problemstillingene i det såkalte ressursprosjektet for politi- og lensmannsetaten.

Regjeringen anser det som en sentral oppgave å bedre flyten og samspillet mellom de ulike leddene i straffesakskjeden. De ulike deler av straffesakskjeden henger nøye sammen.

Behandlingen av kriminalomsorgsmeldingen viser at det er stor enighet om de viktigste utfordringene fremover. En viktig oppgave blir å tilrettelegge innholdet i straffegjennomføringen på en slik måte at faren for nye kriminelle handlinger blir redusert. Den straffedømte skal stimuleres til selv å gjøre en innsats for å endre sitt kriminelle handlingsmønster. Regjeringen vil legge vekt på å få til en helhetlig, progresjonsrettet og individuelt tilpasset fullbyrding.

Det samlede statsbudsjettet for 1999 er meget stramt. Det er i en slik situasjon gledelig å se at Stortinget i dag vedtar et budsjett for justissektoren som etter mitt syn gir et bra grunnlag for det arbeidet som skal gjøres i 1999.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A): Etter omtalen av Schengen-samarbeidet i budsjettproposisjonen er jeg overbevist om at justisministeren vil anbefale Schengen-avtalen og bruke sin innflytelse til å påvirke de andre sentrumskameratene. Så jeg skal ikke bruke denne anledningen til å utsette justisministeren mer om innholdet eller eventuelt standpunktet til Schengen.

Jeg er glad for at det etter en del turbulens, som nå har stilnet, har blitt mer ro om de nye retningslinjene for flyktning- og asylpolitikken, som betyr at noen flere grupper kan få opphold i Norge med flyktningstatus, selv om justisministeren i noen tilfeller går noe lenger i den oppmykningen enn flertallet mener ligger i retningslinjene. Men det skal jeg forbigå her. Avgjørelsen i individuelle tilfeller er justisministerens ansvar. Og Arbeiderpartiet i Stortinget har, i motsetning til tidligere opposisjonspartier, vært veldig varsom med å gå inn i enkeltsaker, fordi vi ikke kjenner alle opplysninger.

Mine spørsmål er knyttet til asyavgjørelser generelt, og det inntrykket at det kanskje ikke spiller så stor rolle om en får ja eller nei, fordi en veldig stor andel av dem som har fått nei, fortsatt oppholder seg i Norge. Justisdepartementet vet ikke helt hvor mange, uttales det, og det er i seg selv et problem.

Jeg har to spørsmål. Det ene er: Hva gjør Justisdepartementet for å sikre at en følger opp, slik at det faktisk er forskjell på om en får ja eller nei til asylopphold?

Det andre spørsmålet går mer på den individuelle person. Hva gjør justisministeren hvis det ikke er mulig å returnere asylsøkeren og det har gått så lang tid at en faktisk må finne en varig løsning? Hvor lang tid betyr det? Det er viktig både for den enkelte og for det norske samfunn.

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg regnet nok med at en del av tilhørerne merket seg at heller ikke jeg rakk å nevne ordet Schengen i mitt innlegg, men det kommer vi vel tilbake til.

Det som representanten Bjørnstad trekker fram, om at en asylavgjørelse ikke har noen betydning, er selvfølgelig ikke riktig. Men det som er riktig, er at det er en del som har fått nei på sin søknad om opphold i Norge, som det er vanskelig å sende ut, og det er det ulike grunner til. Jeg skal bare nevne noen få.

For det første er det noen som går under jorda og forsøker å skjule seg ved å skifte bosted og bo hos venner og kjente, og som det derfor ikke er mulig å etterspore for pågripelse og retur. Det er et ganske stort problem.

Så har vi en del saker – dessverre ikke så rent få – der asylsøkere har sørget for å kvitte seg med sine identitetspapirer, og oppgir ulike identiteter. Når man så forsøker å undersøke hvem de er og hvor de kommer fra, kommer det stadig nye forklaringer, og i en del tilfeller er det veldig vanskelig å skaffe de endelige bevis. Dette er noe sektoren har slitt med i en del år.

Så har vi en gruppe der det ikke er mulig å returnere til hjemlandet. Det kan være på grunn av at det er veldig utrygge forhold i hjemlandet, så man velger å la dem bli av sikkerhetsmessige årsaker, fordi ingen skal returneres til forfølgelse. Det kan også være fordi det er en del land som ikke tar imot sine egne borgere, og da er det lite vi kan gjøre.

Man gjør mye fra departementets side, ikke minst gjennom et internasjonalt samarbeid, for å prøve å løse disse problemene. Og når det ikke er mulig å returnere av sikkerhetsmessige årsaker, slik vi bl.a. har sett i forhold til Kosovo, har både Norge og andre land valgt å si at når det ikke er mulig og det ikke er asylsøkerens egen feil, lar vi dem få opphold når det har gått en tid. Da kan jeg vise til at ved siste korsvei gav Sverige opphold til kosovo-albanere som har vært i Sverige fra før 1. januar 1995, i Norge sa vi fra før 1. januar 1997.

Kristin Krohn Devold (H): Denne debatten har vært litt rar på en måte, ved at mange har vektlagt det forebyggende, mens andre har vektlagt straffeforfølgning, mens poenget jo er at vi trenger begge deler. Og ikke bare det: Vi går jo inn for begge deler. I tillegg er det slik at straffeforfølgning faktisk er forebyggende i noen tilfeller.

Mitt spørsmål til justisministeren tar utgangspunkt i oppslaget i Aftenposten i dag om at butiktkyveri i mange tilfeller ikke blir møtt med en reaksjon. Jeg husker en replikkveksling justisministeren og jeg hadde i fjor, som gikk på dette med at ingen straffesak med kjent gjerningsmann skal henlegges, men nettopp møtes med en reaksjon, og der var vi helt enige. Det jeg ønsker fra justisministeren, er en bekreftelse på at den henvendelsen som varehandelen nå har kommet med, vil bli møtt med stor interesse og vilje til å gjøre noe, slik at mange av disse ungdommene som utfører butikkyveri, også opplever å bli møtt med en konkret reaksjon.

I dag er det svært ulik praksis fra distrikt til distrikt. I noen områder bøtelegger politiet nå automatisk ved bu-

tikktyveri, fremkommer det av artikkelen i Aftenposten, mens man andre steder ikke gjør noe. Så kan vi være enige om at dette ikke er akseptabel praksis, og at departementet sammen med landets politimestere prøver å skjerpe reaksjonen overfor denne småkriminaliteten slik at Norge kan trekke de samme fordeler som man har gjort i New York, altså få ned den totale kriminaliteten ved nettopp å gripe inn og reagere overfor de små, spirende tilfeller av kriminalitet som vi ser. Så kan vi kanskje unngå at en 14-årig jente i løpet av et halvår stjeler for 30 000 kr fordi hun ikke blir stoppet i tide, slik det står i avisen.

Statsråd Aud-Inger Aure: I mitt innlegg la jeg vesentlig vekt på at å forebygge er ikke noe som bare skjer før førstegangsstraffedømte kommer i den situasjonen, det ligger også i en rask straffesaksbehandling og i at man har relevante reaksjoner. Nå vet jeg jo at lederen i justiskomiteen er godt kjent med ansvarsfordelingen mellom Justisdepartementet og domstolene, og dette er et tema som også er tatt opp av Riksadvokaten, så i den grad vi ennå har en jobb å gjøre på dette området, er jeg helt sikker på at Justisdepartementet og Riksadvokaten vil stå sammen om det arbeidet.

Når det gjelder å vise ungdomskriminelle fra første lovbrudd av at dette er uønsket atferd, dette vil vi ikke ha i det norske samfunn, er jeg helt enig i at det er veldig viktig at vi tar fatt i hverdagskriminalitet og slår ned på småkriminalitet. Og dette er noe som Regjeringen la vesentlig vekt på i sin tiltaksplan «Trygghet i sentrum», som ble lagt fram tidligere i høst. Vi har tatt fatt i noen av de erfaringene som man har gjort i USA og andre steder, prøvd å tilpasse dem til norske forhold og har vært veldig klar på at nettopp å sørge for at loven blir overholdt også i de små forhold, er veldig viktig for å hindre større lovbrudd senere. Så her er det full enighet mellom spørsmålstilleren og meg i syn og prioriteringer.

Kristin Halvorsen (SV): Kristin Krohn Devold var inne på at når en skal forme en politikk for å bekjempe kriminalitet, må en ha to tanker i hodet samtidig, både den som dreier seg om reaksjoner, og den forebyggende. Problemet er jo at Høyre er ganske dårlig på den ene, og at deres innvirkning på budsjettet faktisk gjør at det forebyggende barne- og ungdomsarbeidet blir betydelig dårligere. Nå stod det dårlig til med kommuneøkonomien fra før, og vi vet at mange kommuner sliter med å klare å opprettholde tilbud, og fordi det er mye øremerkede midler på andre områder, f.eks. når det gjelder eldreomsorgen, som kommunene må prioritere og sette av penger for å få til, ser vi at kuttene særlig går ut over skole, fritidstilbud for barn og ungdom – at barn og ungdom rammes hardest. Derfor har jeg lyst til å høre justisministerens syn på om dette totalt sett er et godt forebyggende statsbudsjett. Når det er sånn at kommuner og fylker kutter på barnevernet, er det da et godt forebyggende budsjett? Når vi ser på de skolene som ansatte en miljøarbeider, som har gjort mye av den jobben som vaktmesteren alltid gjorde på skolen før, nemlig å være en voksenperson som en del, særlig gutter kanskje, fikk hjelp og støtte

fra, som de kunne henvende seg til, er det da et godt forebyggende budsjett når disse miljøarbeiderne stort sett forsvinner? Kan vi ikke nå komme i den situasjon at vi for så vidt får styrket politiet med SVs forslag, men at politiet har ganske få å samarbeide med rundt omkring for å hindre at ungdom kommer inn på en kriminell løpebane?

Statsråd Aud-Inger Aure: Enkelte ganger har man lyst til å gripe til den gamle politikerfloskelen: Dette spørsmålet er jeg veldig glad for å få. For det gir meg anledning til å svare på en utbredt misforståelse.

For det første kjenner jeg kommunesektoren så vidt godt at jeg vet at også der er det mulig å prioritere innenfor trange rammer; det har jeg lang erfaring med fra mine mange år både i kommune- og fylkespolitikken. Det andre er den misforståelsen som går ut på at satser man på politi, har man sagt nei til forebyggende arbeid. Da er det jeg ønsker å understreke at politiet faktisk driver et meget omfattende forebyggende arbeid i veldig nært og godt samarbeid med andre etater. Politiet har ikke få å samarbeide med. Det har vi sørget for også å forsterke gjennom det året som nå har gått. Vi har altså en hel rekke samarbeidstiltak som trekker inn hjemmet, som trekker inn skolen, som trekker inn de frivillige organisasjoner, og politiet er ofte de som koordinerer arbeidet. Så med de samme krav til effektivitet og riktig ressursfordeling i politiet som man er nødt til å foreta innenfor andre sektorer i kommune- og fylkespolitikken, som spørsmålsstilleren kom inn på, vet jeg at her har vi muligheten til å gjøre dette på en måte som i høy grad ville virke forebyggende. Det kunne vært ønskelig at man hadde mer ressurser til disposisjon, greit nok, men vi skal huske på den politiske debatten som har vært om den reelle situasjonen for Norge i det siste. Det var viktig å få til et budsjett med den nødvendige stramhet for på den måten å bidra til at vi kan få både lavere rente og andre positive virkninger, som igjen vil komme både kommunesektoren og staten til gode.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

Jan Petter Rasmussen (A): En politikk som gir lav rente, lav prisstigning og framfor alt lav ledighet, er den beste basis for å møte de utfordringer en står overfor på justissektoren. Med de nevnte elementer på plass har en et godt utgangspunkt for å sikre trygge og gode familieforhold, for å gi barn og unge best mulige oppvekstvilkår og for å gi dem mulighet til å bruke sine evner, og sist, men ikke minst for å møte de utfordringer samfunnet i dag står overfor når det gjelder en bekymringsfull kriminalitetsutvikling.

I dette siste er det forebyggende arbeid av den aller største verdi, noe som er blitt understreket gjentatte ganger fra Arbeiderpartiets side i dag. Verdt å merke seg er at i en tid der antall politifolk og synlig politi i gatene står i fokus, blir det også fra politihold lagt stor vekt på dette.

Derfor gir virkelig deler av budsjettforliket mellom sentrumspartiene og Høyre og Fremskrittspartiet grunn

til bekymring. En redusering av statlige midler til skolefritidsordningen vil først og fremst gå utover de med svakest økonomi, noe som igjen kan føre til at de barn som trenger dette tilbudet mest for å gi hverdagen struktur og innhold, mister det. En barnehageutbygging på sparebluss vil ikke gjøre situasjonen bedre.

I det hele tatt kan den økonomiske situasjonen i mange av landets kommuner føre til at det forebyggende arbeid blant barn og unge blir skadelidende. Ekstra bekymringsfullt blir dette når en på forhånd vet at enkelte av de partier som nå står for en ytterligere svekking av kommuneøkonomien, fra før av ikke er blant dem som prioriterer dette arbeidet høyst i kommunene.

Et annet felt der forliket gir grunn til bekymring, er det nivået en nå legger seg på når det gjelder arbeidsmarkedstiltak, som vil gjøre det enda vanskeligere for dem som i dag har størst vanskeligheter med å få innpass i arbeidslivet. Blant disse er bl.a. mennesker med en kriminell bakgrunn. Interessante prosjekt mellom kriminalomsorgen og arbeidsmarkedsetaten er nå på gang, og det vil være ytterst beklagelig hvis dette arbeidet ble satt i revers. Det beste utgangspunktet for en rehabilitering og for å kunne fungere i samfunnet er uten tvil å ha en fast jobb å gå til.

Når det gjelder voldssaker og gjengproblematikken en spesielt står overfor i Oslo, er det en kjensgjerning at ungdom med innvandrerbakgrunn er overrepresentert. Dette må tas på alvor, men det er ikke nok med bare en styrking av politiet, noe ikke minst medievinklingen skulle få en til å tro.

Det er nødvendig å gå inn i de bakenforliggende årsakene, og da blir arbeidet med integreringen av våre nye landsmenn helt sentralt. Som i tilsvarende debatt i fjor vil jeg minne om St.meld. nr. 17 for 1996-97, Om innvandring og det flerkulturelle Norge, en melding som legger et godt grunnlag for dette arbeidet. På bakgrunn av den store politiske enigheten bak tiltakene i meldingen er det viktig at Regjeringen i samarbeid med de andre sentrale aktører legger breidsiden til i gjennomføringen av tiltakene.

Budsjettforliket, som kutter 20 mill. kr på tilskudd til opplæring for språklige minoriteter i grunnskolen, lover heller ikke her godt.

Samspillet mellom politiet, domstolene og kriminalomsorgen er avgjørende for en helhetlig og resultatorientert kriminalpolitikk. Derfor er det nødvendig å fokusere også på de to sistnevnte, og Arbeiderpartiet har derfor lagt vekt på dette ved fordelingen av de økte midlene en har fått innenfor justissektoren.

Et viktig og alarmerende trekk ved kriminalitetsbildet er den økte internasjonaliseringen. For å bekjempe kriminalitet på tvers av landegrensene er det viktig å få Schengenavtalen på plass. I den sammenheng må Regjeringen legge til rette for en ryddig og konstruktiv behandling av avtalen.

Så over til noe helt annet, nemlig Redningstjenesten og adgangen til å kreve refusjon ved redningsaksjoner der det foreligger grov uaktsomhet. Som i forrige budsjettproposisjon skriver Justisdepartementet at en ønsker

å stramme inn i forhold til gjeldende praksis. Jeg vil da minne om at komiteen allerede i fjor gav grønt lys for en innstramning, og da må en kunne forutsette en rask iverksetting.

Jeg vil også komme inn på vedtaket Stortinget gjorde i forbindelse med behandlingen av Dok. nr. 8:14 for 1997-98, om opprettelsen av fond for søk etter omkomne på havet, der en bad Regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 1999 foreta en avklaring om etablering av et fond eller annen finansieringsordning for søk etter omkomne på havet. Denne avklaringen har Regjeringen ikke kommet med.

Etter mine begreper er dette alvorlig, noe som er beklagelig. Jeg vil understreke at et flertall i komiteen, bestående av Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet, står bak denne kritikken mot Regjeringen. Kyst-Norge har ventet lenge på en avgjørelse i denne saken, og da holder det ikke med å sette ned et nytt utvalg. Avklaringen må nå komme så fort som mulig i 1999.

Steinar Bastesen (TF): Jeg skal ikke denne gangen snakke verken om uly, sel eller oter, for den saks skyld, men jeg skal gripe fatt i nettopp det Jan Petter Rasmussen sa helt til slutt, og en to-tre andre ting. Det er beklagelig at mindretallet i komiteen ikke har den samme virkelighetsforståelse av et stortingsvedtak som flertallet, som består av Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet. Stortinget sa klart fra om at de skulle avklare spørsmålet om hvorvidt et fond skulle etableres. Det er unnfalpenhet at ikke spørsmålet er avklart, og det er også i strid med Voksenåserklæringen så vidt jeg har lest den. Utvalget som arbeider med saken, er vel og bra det. Et utvalg har også tidligere arbeidet med dette, og saken er utredet nok. Jeg tviler for så vidt ikke på hva konklusjonen blir når utvalget legger fram sin innstilling i mars, men det må fattes et vedtak om hvorvidt det skal opprettes et fond eller ikke. Størrelsen på fondet og hvordan det skal finansieres, får en heller komme tilbake til finanskomiteen med, så skal det alltid bli en råd med å finne finansiering for det. Jeg synes det er beklagelig at denne saken, som har versert i så mange år, skal utsettes på nytt. Det gjelder kystbefolkningens rett til å ha en grav å gå til – på lik linje med folk i innlandet, som har den selvfølgelige retten.

Jeg skal i tillegg si litt om redningshelikoptertjenesten. Det er besluttet av Justisdepartementet å flytte redningshelikopteret fra Vigra til Rygge. Jeg har flere ganger tatt opp spørsmålet om en bedre redningstjeneste i Oslofjorden og Skagerrak-området. Det blir ikke bedre redningstjeneste ved å ta fra den ene og gi til den andre. Det er behov for redningstjeneste på begge plassene. Å flytte helikopteret fra Vigra til Rygge er ingen god løsning.

Schengen-avtalen ble så vidt nevnt, og jeg må si noen få ord om den også. Hvis Schengen-avtalen blir vedtatt, er det en katastrofe for fiskerinæringen. Kun ti importhavner blir godkjent. Fem av dem ligger i Nord-Norge, altså i det området der det landes mest fisk: i Kirkenes, Båtsfjord, Hammerfest, Tromsø og Svolvær. Der skal

fisken på land, der skal fisken kontrolleres. Så skal den fraktes ut til fiskebrukene for produksjon. Ser man ikke for seg at her er vi inne i en av de mest gigantiske sentraliseringene vi noensinne har hatt i Norge, hvis dette blir vedtatt? Saken er sannsynligvis enda verre enn som så, for det er antagelig færre enn ti havner som ligger i kortene. Dette er Justisdepartementet klar over, og jeg går ut fra at det også blir gjort kjent for Stortinget den dagen Schengen-avtalen skal vedtas. Jeg bare peker på det nå, for dette er et faktum som uomtvistelig må på bordet, og det går ikke an å koke det bort i kålen og bare snakke om politisamarbeid, for det er ikke bare det det dreier seg om i dette tilfellet.

Så litt om asylsøkere og innvandring. Under Nordisk Råd var jeg her – jeg skulle egentlig ikke ha vært her, for jeg er ikke med i Nordisk Råd. Jeg traff da på en kar på Løvebakken en dag. Han spurte etter politi. Jeg snakker litt arabisk – han kunne nesten ikke engelsk, men jeg kan noen få ord arabisk – og så fikk jeg rede på at fyren var kommet fra Irak. Han ville ha tak i politi. Jeg spurte om hvordan han var kommet hit på Løvebakken, og om han hadde pass og papirer? Nei, han hadde ingenting. Du har vel kastet det, sa jeg. Jada, han hadde ikke noen ting. Så jeg måtte hjelpe han med politi. Da viste det seg at fyren hadde kommet rekende gjennom Tyrkia, gjennom Italia, antar jeg, og Holland, og hit var han kommet, og på Løvebakken stod han. Det var resultatet uten at vi er med i Schengen. Jeg fikk nå tak i en vakt, og så lot jeg vakten ta seg av dette. For så vidt var jo fyren kommet på rett plass, han hadde jo kommet til Stortinget, og vi er vel i stand til å gi folk asyl, det er vi som bestemmer det. Men jeg synes nå det var litt i meste laget at han stod på Løvebakken og bad om asyl.

Jørn L. Stang (Frp): I budsjettinnstillingen fra justiskomiteen er det et eget kapittel om narkotika i fengslene. Det indikerer at komiteen ser dette temaet som særs viktig når man samtidig ber om tiltak og vektlegger disse spørsmål i en budsjettdebatt. Komiteen hilser samlet velkommen den planen som justisministeren har lovet skal legges fram i god tid før påske.

Det er viktig at dette temaet får en snarlig behandling når vi vet hvor omfattende narkotikabruken og narkotikaomsetningen er i norske fengsler. I denne forbindelse er det av avgjørende betydning i bekjempelsen av narkotikaondet at det politiske miljøet gir klare signaler om at mildere straffer for narkotikalovbrudd ikke tolereres, og at lovverket bør skjerpes betraktelig.

32 av 46 narkotikadommer som ble behandlet av Høyesterett i perioden fra 1995 til 1997, endte med reduksjon av straff. Bare fire av sakene endte med at straffen ble skjerpet. I likhet med ordensetaten er Fremskrittspartiet meget bekymret for utviklingen når så mange narkotikaforbrytere kunne glede seg over mildere straff etter å ha fått prøvet sin straff for Høyesterett. Avgjørelsene som tas av Høyesterett, danner ofte presedens og blir rettleidende for de øvrige rettsinstansene. Det er derfor et negativt signal landets øverste domstol gir til by- og herredsrettene og lagmannsrettene når man således gir uttrykk for at straf-

feutmålingene i underrettene generelt ligger for høyt i narkotikasaker. Derfor er det Fremskrittspartiets intensjon å gi like klare signaler tilbake til vårt rettsvesen om at man er på kollisjonskurs med lovgiverne. Jeg forutsetter at dette inkluderer Regjeringen og landets justisministre.

Fremskrittspartiet registrerer at politi og tollvesen gjorde store beslag av amfetamin i fjor, og at dette var en kraftig økning fra tidligere år. Innførsel av amfetamin er ett eksempel på områder hvor Høyesterett har bidratt til en reduksjon i straffenivået. Tidligere risikerte narkosmuglere 15 – 21 års fengsel hvis de innførte 2 kg amfetamin eller mer. Politietaten er meget bekymret over utviklingen og mener at en reduksjon av straffenivået i narkotikasaker er særlig negativt fordi det skjer i en tid hvor narkotikaen formelig flommer over grensene, hvor narkotikabeslagene ikke synker og det stadig kommer nye narkotiske stoffer inn på markedet. En nedgang i straffene ser ikke Fremskrittspartiet som noe forebyggende – tvert imot.

Regjeringen påpeker at kampen mot organisert kriminalitet skal skjerpes ved bl.a. å rette innsatsen mot internasjonale forbryterorganisasjoner, bl.a. via tiltak mot illegal innvandring. Derfor finner Fremskrittspartiet det særs motstridende når den samme regjering vil utvide innvandringsmulighetene til Norge ved mer såkalt human asyl- og flyktningpolitikk. Dette er å sende feil signaler til omverdenen. Vi vet at i dag har utenlandske bander som søker tilflukt i Norge, faktisk kontroll over 90 pst. av narkotikaomsetningen, spesielt i norske fengsler. Når det heller ikke forefinnes lov som sier at utlendinger som begår kriminelle handlinger, skal utvises fra kongeriket, er det å gjøre døren høy og porten vid for kriminelle elementer fra utlandet når det gjelder å kunne etablere seg i landet.

I bekjempelsen av kriminaliteten trenger politi, påtalemyndighet, rettsvesen og fengselsvesen mer midler til sine respektive etater. Derfor foreslår Fremskrittspartiet ikke bare en generell styrking av justisbudsjettet, men vi ser også nødvendigheten av å omprioritere midler mellom administrative enheter til nødvendige oppgaver innenfor det totale justisbudsjett.

Til slutt vil jeg si at Fremskrittspartiet bl.a. er tilfreds med vedtaket som ble fattet i forbindelse med kriminalomsorgsmeldingen om bygging av et nytt regionfengsel for Østlandet. Vi ønsker at det bevilges 5 mill. kr til forprosjektering av et nytt fengsel i Østfold og en utvidelse av utdanningen av fengselsbetjenter.

Ane Sofie Tømmerås (A): Jeg er glad for medias fokusering på vold, som vi har sett denne høsten. Voldsbildet er jo ikke nytt for oss, men vi har sett en forverring når det gjelder grovheten og når det gjelder barn og unges deltakelse. En så langvarig, bred fokusering som den som har vært i høst, tror jeg i seg selv kan bidra til å hjelpe på situasjonen.

Vi reagerer alle med harme og avsky når vi hører og leser om episoder, og den umiddelbare reaksjonen er ofte krav om mer politi og mer straff. Det er vi alle enige om

at vi trenger. Derfor har vi de siste årene opprettet 2 000 nye stillinger innenfor politiet. Derfor vedtok Stortinget for noen få dager siden enstemmig at politistudentene må få tilbud om å gå inn i kriminalitetsbekjempende arbeid, og derfor er vi i gang med en omorganisering for å desentralisere og synliggjøre politiet.

Vi er også alle enige om at voldsmenn bør straffes hardere enn hva som er faktum i dag. Vi er enige om at reaksjonene må komme raskere, vi er enige om at vi må ha mer bruk av varetekt, sånn at man når man har begått en kriminell gjerning, får mindre mulighet til å fortsette med det. Men en sånn langvarig fokusering får fram at vi trenger mer enn politi og straff. Jo mer bredde og dybde det er og jo flere aktører som deltar i denne debatten, jo bedre får vi illustrert at her fins det ingen lettvinne løsninger, og jo bedre får vi fram det som har vært Arbeiderpartiets budskap i årevis, nemlig at kampen mot kriminalitet krever en helhetlig politikk, en innsats på alle plan. Det dreier seg om å stanse kriminaliteten før den utvikler seg, det dreier seg om å kvele det mens det ennå er glør, før det utvikler seg til å bli en brann. Da sparer vi lidelsene til ofrene og familiene deres, vi sparer gjerningsmannen for å leve et destruktivt liv, og vi sparer samfunnet for store økonomiske utgifter.

Men for å bekjempe kriminaliteten snakker vi om mer enn politi, vi snakker f.eks. om kommuneøkonomien. I Arbeiderpartiets alternative budsjett ville vi styrke denne med 1 milliard kr, bl.a. nettopp for å sikre fritidsklubber, for å sikre kulturtiltak for ungdom og andre, for å sikre skolefritidsordningen. Vi vil ha en skikkelig barnehageutbygging som er billigere og mer tilgjengelig for alle. Vi vil ha et psykiatritilbud også til de unge, vi vil ha norskopplæring for språklige minoriteter, vi vil ha mindre tilgang til våpen. Denne listen kan gjøres lang. Det dreier seg ikke om enten-eller, men det dreier seg om en fullkommen satsing og en helhetlig satsing på mange sektorer.

I likhet med Astrid Marie Nistad håper jeg også at vi nå vil få like mye fokusering på volden i hjemmet som det vi har hatt på gatevolden denne høsten. Statistikken viser jo at det aller farligste stedet barn og kvinner kan oppholde seg, faktisk er hjemme.

Et annet nøkkelord i kampen mot kriminaliteten er å ansvarliggjøre. Gjerningsmannen må skjønne hva han gjør. Mekling har vist seg veldig effektivt i den forbindelse. For noen uker siden snakket jeg med en 15 år gammel gutt som tidligere var anfører av skolens mobbegjeng. Han er nå blitt anfører av skolens meklingsgjeng. Han beskrev sitt første møte med skolemekling sånn: Jeg reagerte ikke så mye på møtet, men utover kvelden ség det innover meg hva det var vi hadde drevet med. Og da fikk jeg lyst til å spy.

Når vi ser hvor effektiv og vellykket skolemeklingen er, ønsker Arbeiderpartiet å bruke 2 mill. kr mer for å sikre at alle skoler som ønsker å holde på med det, skal få muligheten. Og storebroren til skolemeklingen, nemlig konfliktrådet, viser seg jo å bli en større suksess enn noen hadde tort å håpe på. Så godt som alle som deltar, er fornøyd, og så godt som alle avtaler overholdes. Gjernings-

mannen blir ansvarliggjort, og offeret får oppreisning. Heldigvis ber derfor en enstemmig komite om at flere saker må bli oversendt til konfliktrådene, og vi ser fram til vurderingen av mekling som supplerende tiltak for voldsdømte.

Denne ansvarliggjøringen er også et nøkkelord i kriminalomsorgen. Det er bortkastet opphold og bortkastede penger hvis ikke soningen gjør noe med den innsatte. På dørmatten i Eidsberg hjelpefengsel står det ironisk «Velkommen igjen», men det tragiske er at åtte av ti følger den oppfordringen. Og da er det noe grunnleggende galt. Derfor må den kriminalomsorgsmeldingen vi har vedtatt i Stortinget, følges opp med kroner. Arbeiderpartiet foreslår nå å bruke 38 mill. kr. Jeg håper at vi får flertall for å legge inn mer penger på den sektoren ved neste korsvei.

Til slutt vil jeg få ta opp de forslagene som Arbeiderpartiet har fremmet i innstillingen.

Presidenten: Ane Sofie Tømmerås har tatt opp de forslag som hun refererte til.

De talere som heretter får ordet, har en taletid begrenset til 3 minutter.

Inger Lise Husøy (A): Kriminalitet skremmer alle og rammer mange. Verken på gaten eller i stuen er vi trygge. Høyrepartiene roper høyest på mer synlig politi i gatene, og det er et paradoks når vi vet at mesteparten av volden faktisk skjer i heimen.

Jeg mener at høyrepartienes rolle er lite troverdig. Én ting er at de ikke har vilje til å se kriminalpolitikken i en større politisk sammenheng. I Oslo har disse partienes politikk vært størst mulig – og lengst mulig – fri flyt av alkohol. Samtidig har de stått for nedbygging av forebyggende tiltak blant barn og ungdom. Positive ungdomsmiljøer, som f.eks. junior- og fritidsklubber, ble faktisk rasert da Høyre og Fremskrittspartiet satt med byrådsmakten i Oslo.

Å sette inn ressurser overfor innvandrerfamilier er heller ikke akkurat det disse partiene går i spissen for. Så det vi nå ser når det gjelder vold og ran, er bl.a. resultat av den politikken som Høyre og Fremskrittspartiet har ført i Oslo.

Barnekriminalitet er en direkte følge av at barnevernet, skole og foreldre har sviktet. Ran er narkomanes inntektskilde. Samtidig er behandlingstilbudet for disse altfor lite og altfor dårlig. Hva med f.eks. en venteliste-garanti for behandling av narkomane? Vold og drap må også ses i sammenheng med at psykiatrien har sviktet. Vi må se sammenhenger og ta ansvar for en helhetlig politikk.

Jeg tror at et tøffere møte med rettsapparatet kan virke preventivt for deler av det kriminelle miljøet. Derfor bør vi f.eks. se om de såkalte soningsrabattene virker mot sin hensikt. At politiet gis mulighet til å ransake på mistanke f.eks. etter våpen i visse gjenger, kan være en vei å gå. Vi bør også vurdere om det kan være nyttig å endre barnevernsloven. Men det aller viktigste er å forebygge, redusere nyrekruttering og sikre et behandlingstilbud og et-

tervern som fungerer for førstegangsdomte. Derfor mener jeg at kriminalomsorgen er vel så viktig som mer synlig politi i gatene.

Jeg har også lyst til å legge til at jeg støtter fullt ut Oslo-politiets offensiv med en tøffere linje mot bråk og uro i Oslos gater, som ble presentert i Aftenpostens aftennummer for kort tid siden. Får vi ikke synlige resultater raskt, frykter jeg et økende antall voldsepisoder i Oslo-gatene med lynsjestemming og selvjustis framover, og det må vi unngå.

Astrid Marie Nistad (A): Med bakgrunn i at regjeringa Bondevik foreslo å legge ned fengsla i Vik og Kongsberg, er eg glad for at ein samla komite har gått imot nedlegging av fengselet i Vik. Dette er det einaste fengselet vi har i Sogn og Fjordane, og det er eit fengsel som alle i mitt fylke har eit forhold til. «Vikjahuaset» er for oss som kjem frå fylket, identisk med fengselet i Vik.

Difor vil eg nytte høvet og peike på at komiteen i fjor bad om ein struktur for våre fengsel, og så lenge grunngevinga manglar, kan ein ikkje berre legge ned fengsel.

Men eg forstår godt at det er vanskeleg for departementet å finne ei slik grunngeving for nedlegging i Vik. Komiteen har sett at det vert liten økonomisk gevinst med nedlegging, for her vil ein få auka utgifter på andre budsjett for politi og påtalestyresmakt med lengre reiser til andre fengsel. For besøkjande til dei innsette er det også viktig å ha korte avstandar.

For fengselet i Vik – eller for «Vikjahuaset», som altså vi seier – ligg det føre planar om utviding og modernisering for ein rimeleg pris, og det ligg føre plan for utdannings- og kompetanseheving for dei tilsette. I tillegg er det eit godt tilbod innan praktisk yrkestrening som næringslivet i Vik står for. Difor er det uforståeleg for meg at departementet år etter år vil legge ned fengselet i Vik utan å ha ein god grunn. Sjeldan finn ein eit lokalsamfunn som så heilt og fullt aksepterer og arbeider for å behalde fengselet sitt, som akkurat i Vik. For Sogn og Fjordane fylke er det også viktig å ha eit fengsel for å kunne gje eit tilbod til dei som får ei straff av samfunnet slik at dei må i fengsel for å sone.

Leif Lund (A): Jeg har på slutten av denne debatten faktisk lyst til å si et par ord, og det bunner i at jeg i morges satt og leste Aftenposten. Da ble jeg skikkelig arg – for å si det rett ut: godt forbannet. Og det gjelder artikkelen med henvisning til politimesteren i Tønsberg, om denne inderen som har banket konen sin som er blitt både lam, blind og døv og sitter på et aldershjem nede i Tønsberg, og hvor politiet forlanger at denne volds mannen ikke skal ha et slikt tilbud som han nå har, med en relativ frigang etter ett års fengsel. Og når vi da kan lese i denne artikkelen – hvis det medfører riktighet – at Justisdepartementet faktisk sier at politiet må ta feil, da blir jeg ganske arg og fortvilet. For vi vanlige legmenn har den oppfatning at når man begår alvorlig straffbare handlinger, må det bety at man også straffes. Og da nytter det ikke at vi dømmer en mann til seks års fengsel når han etter ett år spaserer i gaten ved siden av aldersheimen hvor den

mishandlede bor. Det går aldeles ikke an. Jeg hadde bare lyst til å gi uttrykk for det helt på slutten av denne debatten.

Presidenten: Presidenten minner om at det ikke er alle ord som er like parlamentariske.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.
(Votering, se neste spalte)

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 724)

K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da er vi klare til votering.

S a k n r . 2

Votering i sak nr. 1

Innstilling fra justiskomiteen om endringer på statsbudsjettet for 1998 under diverse kapitler administrert av Justis- og politidepartementet
(Innst. S. nr. 49 (1998-99), jf. St.prp. nr. 10 (1998-99))

Under debatten har Ane Sofie Tømmerås satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Rammeområde 5

I.

På statsbudsjettet for 1999 bevilges under:

U t g i f t e r

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
61		Høyesterett (jf. kap. 3061)		
	1	Driftsutgifter.....	42 818 000	
400		Justisdepartementet (jf. kap. 3400)		
	1	Driftsutgifter	230 321 000	
	70	Tilskudd	1 411 000	
	71	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	8 741 000	
405		Lagmannsrettene (jf. kap. 3405)		
	1	Driftsutgifter	122 477 000	
410		Herreds- og byrettene (jf. kap. 3410)		
	1	Driftsutgifter	740 037 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	79 884 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	25 590 000	
414		Domsutgifter		
	1	Driftsutgifter	47 744 000	
430		Kriminalomsorg i anstalt (jf. kap. 3430)		
	1	Driftsutgifter	1 236 687 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	39 346 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	35 172 000	
	70	Tilskudd	4 233 000	
	71	Tilskudd til Frelsesarmeens institusjon Elevator	3 186 000	
	72	Tilskudd til Foreningen for fangers pårørende	925 000	
432		Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) (jf. kap. 3432)		
	1	Driftsutgifter	73 715 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
435		Kriminalomsorg i frihet (jf. kap. 3435)		
	1	Driftsutgifter	117 144 000	
440		Politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3440)		
	1	Driftsutgifter	5 140 565 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	20 779 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	215 129 000	
442		Politihøgskolen (jf. kap. 3442)		
	1	Driftsutgifter	139 776 000	
445		Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 3445)		
	1	Driftsutgifter	58 115 000	
446		Kontrollen med den militære disiplinærmyndighet (jf. kap. 3446)		
	1	Driftsutgifter	3 793 000	
448		Grensekommisæreren		
	1	Driftsutgifter	3 499 000	
449		Statens innkrevingsentral (jf. kap. 3449)		
	1	Driftsutgifter	103 066 000	
450		Sivile vernepliktige (jf. kap. 3450)		
	1	Driftsutgifter	240 863 000	
455		Redningstjenesten (jf. kap. 3455)		
	1	Driftsutgifter	28 491 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	4 320 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 947 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten	4 500 000	
	72	Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenesten ved kystradioene	52 000 000	
460		De særskilte etterforskningsorganene		
	1	Driftsutgifter	6 615 000	
462		Registerenheten i Brønnøysund (jf. kap. 3410 og 3462)		
	1	Driftsutgifter	112 191 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 292 000	
463		Datatilsynet (jf. kap. 3463)		
	1	Driftsutgifter	11 297 000	
465		Regjeringsadvokaten (jf. kap. 3465)		
	1	Driftsutgifter	23 625 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	4 073 000	
466		Advokatutgifter m.m.		
	1	Driftsutgifter	233 228 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
467		Norsk Lovtidend		
	1	Driftsutgifter	4 284 000	
470		Fri rettshjelp (jf. kap. 3470)		
	1	Driftsutgifter	3 022 000	
	70	Fri sakførsel	141 105 000	
	71	Fritt rettsråd	85 368 000	
	72	Tilskudd til spesielle rettshjelpiltak	7 578 000	
471		Statens erstatningsansvar		
	1	Driftsutgifter	705 000	
	70	Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	39 803 000	
	71	Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	47 756 000	
474		Konfliktråd		
	1	Driftsutgifter	4 603 000	
	60	Overføringer til kommunene, <i>kan overføres</i>	24 700 000	
475		Bobehandling		
	1	Driftsutgifter	21 918 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 938 000	
476		Et historisk og moralsk oppgjør med behandlingen i Norge av den økonomiske likvidasjon av den jødiske minoritet under den 2. verdenskrigen		
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 500 000	
	72	Erkjentlighetsbeløp, <i>overslagsbevilgning</i>	60 000 000	
482		Politiberedskap		
	1	Driftsutgifter	5 109 000	
		Totale utgifter		9 679 984 000

I n n t e k t e r

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
3400		Justisdepartementet (jf. kap. 400)		
	1	Diverse inntekter	870 000	
3410		Rettsgebyr (jf. kap. 410 og 462)		
	1	Rettsgebyr	941 754 000	
	4	Lensmennenes gebyrinntekter	77 665 000	
3430		Kriminalomsorg i anstalt (jf. kap. 430)		
	2	Arbeidsdriftens inntekter	39 194 000	
	3	Andre inntekter	10 718 000	
3432		Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) (jf. kap. 432)		
	3	Andre inntekter	147 000	
3435		Kriminalomsorg i frihet (jf. kap. 435)		
	3	Andre inntekter	2 201 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
3440		Politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 440)		
	1	Gebyrer	108 960 000	
	3	Salgsinntekter	8 594 000	
	4	Gebyrer – vaktelskap	182 000	
	5	Personalbarnehage	2 153 000	
3442		Politihøgskolen (jf. kap. 442)		
	2	Diverse inntekter	4 620 000	
3449		Statens innkrevingsentral (jf. kap. 449)		
	2	Refusjoner	6 000 000	
	81	Bøter, inndragninger	460 000 000	
	82	Vegadministrasjonsgebyr	35 000 000	
	84	Gebyr ved for sent innsendt regnskap m.m.	38 000 000	
	85	Misligholdte lån i Statens lånekasse	70 000 000	
3450		Sivile vernepliktige, driftsinntekter (jf. kap. 450)		
	1	Inntekter av arbeid	65 553 000	
	2	Salgs- og leieinntekter	356 000	
3462		Registerenheten i Brønnøysund (jf. kap. 462)		
	3	Oppdrag og andre inntekter	7 411 000	
3463		Datatilsynet (jf. kap. 463)		
	1	Årsavgift m.m.	938 000	
3465		Regjeringsadvokaten (jf. kap. 465)		
	1	Erstatning for utgifter i rettssaker	2 356 000	
	3	Oppdrag	259 000	
3470		Fri rettshjelp (jf. kap. 470)		
	1	Egenandeler m.m.	10 019 000	
		Totale inntekter		1 892 950 000

II.

Betinget tilsagn om tilskudd

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 1999 kan:

1. gi nye betingede tilsagn om tilskudd for videre bobehandling for kr 6 100 000 under ordningen med utgifter til bobehandling, men slik at totalrammen for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger kr 16 100 000.
2. gi betinget tilsagn om tilskudd for inntil ytterligere kr 50 000 000 for å dekke utgifter i forbindelse med fortsatt bobehandling i Anders Jahres dødsbo.
3. gi betinget tilsagn om tilskudd for inntil kr 2 500 000 til dekning av krav som måtte oppstå etter avvikling av Advokatenes erstatningsfond.

III.

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 1999 kan bestille varer for inntil kr 70 000 000 utover bevilgningen som er gitt under kap 440, post 45.

IV.

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 1999 kan:

1. overskride bevilgningen under kap 410, post 01, tilsvarende det inntektsførte beløpet under kap 3410 post 03.
2. overskride bevilgningen under kap 435, post 01, tilsvarende det inntektsførte beløpet under kap 3435 post 14.
3. overskride bevilgningen under kap 440, post 01, tilsvarende det inntektsførte beløpet under kap 3440 post 02.
4. overskride bevilgningen under kap 440, post 45, mot tilsvarende merinntekt under kap 3440 post 03.
5. overskride bevilgningen under kap 442, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap 3442 post 02.
6. overskride bevilgningen under kap 449, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap 3449 post 02.
7. overskride bevilgningen under kap 462, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap 3462 post 03.

V.

Nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 1999 kan nettoføre som utgiftsreduksjon under kap 475, post 01 inntektene ved avholdelse av kurs og konferanser i regi av konkursrådet.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til Arbeiderpartiets forslag i første omgang.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 58 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.06.36)

Kristin Halvorsen (SV) (fra salen): President! Jeg har behov for en kort stemmeforklaring.

Presidenten: Kristin Halvorsen, til stemmeforklaring.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg vil oppfordre SVs stortingsgruppe til nå å stemme for innstillingen. Når det gjelder I, II og III under B, er I et gammelt SV-forslag, som jeg er veldig glad for at komiteen nå setter en tidsfrist for. II og III er en del av forliket mellom sentrumspartiene og Fremskrittspartiet og Høyre. Det *kan* tolkes i retning av politiske føringer som SV i utgangspunktet ikke er enig i, men vi ønsker ikke å understreke høyredreiningen ytterligere, og stemmer for både II og III. Jeg vil samtidig si at vi ønsker å stå fritt til å vurdere grundig og skikkelig det som Metodeutvalgets innstilling kommer med, når den skal behandles i Stortinget.

Presidenten: Det var greit. Da er vi klare for votering over innstillingen.

Komiteen hadde innstillet:

A. Rammeområde 5

I.

På statsbudsjettet for 1999 bevilges under:

U t g i f t e r

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
61		Høyesterett (jf. kap. 3061)		
	1	Driftsutgifter.....	42 818 000	
400		Justisdepartementet (jf. kap. 3400)		
	1	Driftsutgifter	230 321 000	
	70	Tilskudd.....	1 411 000	
	71	Tilskudd til internasjonale organisasjoner.....	8 741 000	
405		Lagmannsrettene (jf. kap. 3405)		
	1	Driftsutgifter.....	122 477 000	
410		Herreds- og byrettene (jf. kap. 3410)		
	1	Driftsutgifter.....	740 037 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	79 884 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	25 590 000	
414		Domsutgifter		
	1	Driftsutgifter.....	47 744 000	
430		Kriminalomsorg i anstalt (jf. kap. 3430)		
	1	Driftsutgifter.....	1 206 687 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	39 346 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	35 172 000	
	70	Tilskudd.....	4 233 000	
	71	Tilskudd til Frelsesarmeens institusjon Elevator.....	3 186 000	
	72	Tilskudd til Foreningen for fangers pårørende.....	425 000	
432		Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) (jf. kap. 3432)		
	1	Driftsutgifter.....	73 715 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
435		Kriminalomsorg i frihet (jf. kap. 3435)		
	1	Driftsutgifter	110 644 000	
440		Politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3440)		
	1	Driftsutgifter	5 180 565 000	
	21	Spesielle driftsutgifter.....	20 779 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	215 129 000	
442		Politihøgskolen (jf. kap. 3442)		
	1	Driftsutgifter	139 776 000	
445		Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 3445)		
	1	Driftsutgifter	58 115 000	
446		Kontrollen med den militære disiplinærmyndighet (jf. kap. 3446)		
	1	Driftsutgifter	3 793 000	
448		Grensekommisæreren		
	1	Driftsutgifter	3 499 000	
449		Statens innkrevingsentral (jf. kap. 3449)		
	1	Driftsutgifter	103 066 000	
450		Sivile vernepliktige (jf. kap. 3450)		
	1	Driftsutgifter	240 863 000	
455		Redningstjenesten (jf. kap. 3455)		
	1	Driftsutgifter	28 491 000	
	21	Spesielle driftsutgifter.....	4 320 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 947 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten.....	4 500 000	
	72	Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenesten ved kystradioene	52 000 000	
460		De særskilte etterforskningsorganene		
	1	Driftsutgifter	6 615 000	
462		Registerenheten i Brønnøysund (jf. kap. 3410 og 3462)		
	1	Driftsutgifter	112 191 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 292 000	
463		Datatilsynet (jf. kap. 3463)		
	1	Driftsutgifter	11 297 000	
465		Regjeringsadvokaten (jf. kap. 3465)		
	1	Driftsutgifter	23 625 000	
	21	Spesielle driftsutgifter.....	4 073 000	
466		Advokatutgifter m.m.		
	1	Driftsutgifter	233 228 000	
467		Norsk Lovtidend		
	1	Driftsutgifter	4 284 000	
470		Fri rettshjelp (jf. kap. 3470)		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Driftsutgifter.....	3 022 000	
	70	Fri sakførsel.....	140 105 000	
	71	Fritt rettsråd.....	85 368 000	
	72	Tilskudd til spesielle rettshjelpiltak	7 578 000	
471		Statens erstatningsansvar		
	1	Driftsutgifter.....	705 000	
	70	Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	39 803 000	
	71	Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	47 756 000	
474		Konfliktråd		
	1	Driftsutgifter.....	2 603 000	
	60	Overføringer til kommunene, <i>kan overføres</i>	24 700 000	
475		Bobehandling		
	1	Driftsutgifter.....	21 918 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 938 000	
476		Et historisk og moralsk oppgjør med behandlingen i Norge av den økonomiske likvidasjon av den jødiske minoritet under den 2. verdenskrigen		
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 500 000	
	72	Erkjentlighetsbeløp, <i>overslagsbevilgning</i>	60 000 000	
482		Politiberedskap		
	1	Driftsutgifter.....	5 109 000	
		Totale utgifter		9 679 984 000

I n n t e k t e r

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
3400		Justisdepartementet (jf. kap. 400)		
	1	Diverse inntekter	870 000	
3410		Rettsgebyr (jf. kap. 410 og 462)		
	1	Rettsgebyr	941 754 000	
	4	Lensmennenes gebyrinntekter	77 665 000	
3430		Kriminalomsorg i anstalt (jf. kap. 430)		
	2	Arbeidsdriftens inntekter	39 194 000	
	3	Andre inntekter	10 718 000	
3432		Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) (jf. kap. 432)		
	3	Andre inntekter	147 000	
3435		Kriminalomsorg i frihet (jf. kap. 435)		
	3	Andre inntekter	2 201 000	
3440		Politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 440)		
	1	Gebyrer	108 960 000	
	3	Salgsinntekter.....	8 594 000	
	4	Gebyrer – vaktelskap.....	182 000	
	5	Personalbarnehage	2 153 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
3442		Politi­høgskolen (jf. kap. 442)		
	2	Diverse inntekter.....	4 620 000	
3449		Statens innkrevings­sen­tral (jf. kap. 449)		
	2	Refusjoner.....	6 000 000	
	81	Bøter, inndragninger.....	460 000 000	
	82	Vegadministrasjonsgebyr.....	35 000 000	
	84	Gebyr ved for sent innsendt regnskap m.m.	38 000 000	
	85	Misligholdte lån i Statens lånekasse.....	70 000 000	
3450		Sivile vernepliktige, driftsinntekter (jf. kap. 450)		
	1	Inntekter av arbeid.....	65 553 000	
	2	Salgs- og leieinntekter.....	356 000	
3462		Registerenheten i Brønnøysund (jf. kap. 462)		
	3	Oppdrag og andre inntekter.....	7 411 000	
3463		Datatilsynet (jf. kap. 463)		
	1	Årsavgift m.m.	938 000	
3465		Regjeringsadvokaten (jf. kap. 465)		
	1	Erstatning for utgifter i rettssaker.....	2 356 000	
	3	Oppdrag.....	259 000	
3470		Fri rettshjelp (jf. kap. 470)		
	1	Egenandeler m.m.	10 019 000	
		Totale inntekter		1 892 950 000

II.

Betinget tilsagn om tilskudd

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 1999 kan:

1. gi nye betingede tilsagn om tilskudd for videre bobehandling for kr 6 100 000 under ordningen med utgifter til bobehandling, men slik at totalrammen for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger kr 16 100 000.
2. gi betinget tilsagn om tilskudd for inntil ytterligere kr 50 000 000 for å dekke utgifter i forbindelse med fortsatt bobehandling i Anders Jahres dødsbo.
3. gi betinget tilsagn om tilskudd for inntil kr 2 500 000 til dekning av krav som måtte oppstå etter avvikling av Advokatenes erstatningsfond.

III.

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 1999 kan bestille varer for inntil kr 70 000 000 utover bevilgningen som er gitt under kap 440, post 45.

IV.

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 1999 kan:

1. overskride bevilgningen under kap 410, post 01, tilsvarende det inntektsførte beløpet under kap 3410 post 03.

2. overskride bevilgningen under kap 435, post 01, tilsvarende det inntektsførte beløpet under kap 3435 post 14.
3. overskride bevilgningen under kap 440, post 01, tilsvarende det inntektsførte beløpet under kap 3440 post 02.
4. overskride bevilgningen under kap 440, post 45, mot tilsvarende merinntekt under kap 3440 post 03.
5. overskride bevilgningen under kap 442, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap 3442 post 02.
6. overskride bevilgningen under kap 449, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap 3449 post 02.
7. overskride bevilgningen under kap 462, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap 3462 post 03.

V.

Nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 1999 kan nettoføre som utgiftsreduksjon under kap 475, post 01 inntektene ved avholdelse av kurs og konferanser i regi av konkursrådet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

B. Rammeuavhengige forslag

I.

Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av 1999 legge frem en stortingsmelding om ordningene med fri rettshjelp.

II.

Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang av politiets situasjon når det gjelder bekjempelse av voldskriminalitet og vurdere tiltak som ytterligere kan styrke politiets arbeidssituasjon og gi et bedret strafferettslig vern for den enkelte polititjenestemann.

- Det vurderes i den forbindelse om polititjenestemenn under gitte forutsetninger kan avgi vitneprov for retten uten å måtte oppgi sin fulle identitet.

- Når det gjelder ytterligere rettslig vern vurderes å innføre høyere strafferammer, eventuelt også minstraffer.

III.

Stortinget ber Regjeringen utrede økt bruk av varetekt overfor gjengangerforbrytere, og effektivisering av prosessen med de som blir tatt på fersk gjerning.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

På statsbudsjettet for 1998 gjøres følgende endringer:

I.

U t g i f t e r

Kap.	Post	Formål	Kroner
400		Justisdepartementet (jf. kap. 3400)	
	01	Driftsutgifter, blir a u k a med ..... frå kr 210 612 000 til kr 211 412 000	800 000
401		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	70	Tilskot til internasjonale organisasjoner, blir r e d u s e r t med ..... frå kr 9 923 000 til kr 8 073 000	1 850 000
410		Herads- og byrettane (jf. kap. 3410)	
	21	Spesielle driftsutgifter, blir a u k a med ..... frå kr 73 086 000 til kr 82 086 000	9 000 000
414		Domsutgifter	
	01	Driftsutgifter, blir a u k a med ..... frå kr 47 098 000 til kr 51 098 000	4 000 000
430		Kriminalomsorg i anstalt (jf. kap. 3430)	
	01	Driftsutgifter, blir r e d u s e r t med ..... frå kr 1 137 336 000 til kr 1 135 936 000	1 400 000
435		Kriminalomsorg i fridom (jf. kap. 3435)	
	01	Driftsutgifter, blir r e d u s e r t med ..... frå kr 104 961 000 til kr 103 861 000	1 100 000
440		Politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3440)	
	01	Driftsutgifter, blir r e d u s e r t med ..... frå kr 4 759 002 000 til kr 4 749 702 000	9 300 000
	21	Spesielle driftsutgifter, blir a u k a med ..... frå kr 71 327 000 til kr 91 327 000	20 000 000
	45	Store utstyrskjøp og vedlikehold, kan overføres, blir a u k a med ..... frå kr 230 776 000 til kr 239 276 000	8 500 000
462		Registereininga i Brønnøysund (jf. kap. 3410 og 3462)	
	01	Driftsutgifter, blir a u k a med ..... frå kr 104 326 000 til kr 106 076 000	1 750 000
465		Regjeringsadvokaten (jf. kap. 3465)	
	01	Driftsutgifter, blir r e d u s e r t med ..... frå kr 104 326 000 til kr 106 076 000	200 000

Forhandlinger i Stortinget nr. 51

1998

3. des. – Votering i sak nr. 2

725

Kap.	Post	Formål	Kroner
		frå kr 22 793 000 til kr 22 593 000	
470		Fri rettshjelp (jf. kap. 3470)	
	01	Driftsutgifter, blir r e d u s e r t med	1 700 000
		frå kr 4 022 000 til kr 2 322 000	
	70	Fri sakførsel, blir r e d u s e r t med	10 000 000
		frå kr 135 569 000 til kr 125 569 000	
	71	Fritt rettsråd, blir r e d u s e r t med	29 000 000
		frå kr 105 545 000 til kr 76 545 000	
471		Statens erstatningsansvar	
	70	Erstatning til valds ofre, <i>overslagsløyving</i> , blir r e d u s e r t med	5 000 000
		frå kr 38 420 000 til kr 33 420 000	
	71	Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med	23 000 000
		frå kr 46 097 000 til 69 097 000	
475		Bubehandling	
	01	Driftsutgifter, blir a u k a med	1 400 000
		frå kr 10 180 000 til kr 11 580 000	

Inntekter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
3410		Rettsgebyr (jf. kap. 410 og 462)	
	01	Rettsgebyr, blir a u k a med	30 000 000
		frå kr 877 101 000 til kr 907 101 000	
3430		Kriminalomsorg i anstalt (jf. kap. 430)	
	02	Inntekter frå arbeidsdrifta, blir r e d u s e r t med.....	1 400 000
		frå kr 39 682 000 til kr 38 282 000	
3435		Kriminalomsorg i fridom (jf. kap. 435)	
	03	Andre inntekter, blir r e d u s e r t med.....	1 100 000
		frå kr 3 025 000 til kr 1 925 000	
3449		Statens innkrevjingsentral (jf. kap. 449)	
	81	Bøter, inndragingar, blir a u k a med.....	22 000 000
		frå kr 438 000 000 til kr 460 000 000	
	84	Gebyr ved for seint innsendt rekneskap m.m., blir a u k a med.....	8 000 000
		frå kr 30 000 000 til kr 38 000 000	
	85	Misleghaldne lån i Statens lånekasse, blir a u k a med	10 000 000
		frå kr 60 000 000 til kr 70 000 000	
3450		Sivile tenestepliktige, driftsinntekter (jf. kap. 450)	
	01	Inntekter av arbeid, blir r e d u s e r t med	6 000 000
		frå kr 65 553 000 til kr 59 553 000	
3462		Registereininga i Brønnøysund (jf. kap. 462)	
	03	oppdrag, blir a u k a med.....	1 550 000
		frå kr 7 230 000 til kr 8 780 000	
3465		Regjeringsadvokaten (jf. kap. 465)	
	01	Erstatning for utgifter i rettssaker, blir a u k a med.....	1 400 000
		frå kr 2 299 000 til kr 3 699 000	
3470		Fri rettshjelp (jf. kap. 470)	
	01	Eigendelar m.m., blir r e d u s e r t med	18 500 000
		frå kr 27 336 000 til kr 8 836 000	

II.

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 1998 kan bestille varer for inntil kr 82 000 000 ut over bevilgningen som er gitt under kap. 440 post 45.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 3

Forslag frå stortingsrepresentant Lodve Solholm på vegner av Framstegspartiet og Høgre oversendt frå Odelstingets møte 23. november 1998:

(Jf. Innst. O. nr. 14)

«Stortinget ber Regjeringa fremme forslag om endringar i industrikonsesjonslova av 14. desember 1917 nr. 16, slik at det vert høve til å gjere unntak for interkommunale selskap andsynes konsesjonshandsaming ved omdanning til aksjeselskap.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 732)

S a k n r . 4

Interpellasjon fra representanten Karin Andersen til kommunal- og regionalministeren:

«Det er vedtatt viktige reformer når det gjelder eldre, helse, psykiatri, kreftbehandling og skolereformer. Krav til kompetanse og kvalitet øker for de ansatte i kommunesektoren. For å sikre kvalitet og kunne rekruttere og beholde personell, kreves det satsing på utdanning og en helhetlig lønns- og arbeidsgiverpolitikk. Staten medvirker til dette gjennom lover og bevilgninger som angir økonomisk rom for lønns- og arbeidsgiverpolitikken. Dagens arbeidsmarked er stramt og konkurransen om kvalifisert arbeidskraft stor. Mangel på arbeidskraft for å fylle jobbene kan bli et økende problem og hindre at en klarer å gjennomføre reformene.

Mener Regjeringen at en for framtida bør ta slike helhetlige hensyn i lønns- og arbeidsgiverpolitikken inn i vurderingen når en vedtar reformer og legger rammer for kommunesektoren?»

Karin Andersen (SV): Tar vi nok helhetlige hensyn til lønns- og arbeidsgiverpolitikken med i vurderingen når vi vedtar reformer og legger rammer for kommunesektoren og offentlig sektor? Jeg tror ikke vi gjør det, og jeg skal forsøke å begrunne det.

Den 5. november i år gikk Arbeidstilsynet til aksjon på alle landets sjukehjem, og de fant veldig mye å sette fingeren på. Tunge løft er et problem som skaper mange vonde rygger, ødelagte skuldre og høyt sjukefravær. På mange av sjukehjemmene var det ikke engang garanti for at de ansatte fikk hjelp av en kollega i situasjoner der det krevdes at det var to om jobben. De var alene. Til neste år blir de enda færre.

I Nationen den 26. november stod det at det var 25 000 hjelpepleiere ute av yrket, og 70 pst. av de som var i jobb, gikk i deltidsstillinger. I handlingsplanen for en bedre eldreomsorg stipuleres det et behov på 12 000 nye årsverk bare innen eldreomsorgen de nærmeste fire åra. Tallet har siden blitt justert ved at kommunene har meldt inn behov, slik at tallet i dag ligger i overkant av 13 000 nye årsverk. Men klarer vi å rekruttere nok folk? Ser ungdommen på eldreomsorgen som en god og framtidrettet arbeidsplass?

I oktober fikk Østfold Sentralsykehus følgende ubønhørlige pålegg fra fylkesrådmannen: 180 midlertidige stillinger må bort – ikke omgjøres til faste stillinger, men fjernes – dvs. 10 legestillinger, 75 sjukepleierstillinger, 30 hjelpepleierstillinger, 11 bioingeniørstillinger, 40 konsulentstillinger og 14 andre stillinger. Det er ingen tvil om at stillingene trengs, men pengene mangler. Antallet behandlede pasienter vil derfor selvfølgelig gå ned, og ventelistene vil øke. Vi trenger altså flere, og ikke færre!

I løpet av 1999 – 2006 regner Regjeringa med at det vil være behov for 9 275 forskjellige stillinger knyttet til psykisk helsevern. Storsatsinga på psykiatrien landet rundt har politisk støtte fra alle partier, men mangelen på personell kan hindre gjennomføring. Rekruttering og utdanning av fagfolk blir et avgjørende grep i åra framover. Tar vi disse grepene?

Så til en annen beskrivelse av virkeligheten. Den 12. mars 1998 var ingen vanlig dag. Da var det en interpellasjonsdebatt i Stortinget, og det er jo ikke så uvanlig, men den dagen mente alle at lærerne tjente for lite. Er ikke lønnen bra nok, vil studentene velge vekk lærerutdanninga, uttalte interpellanten Oppebøen Hansen fra Arbeiderpartiet til Norsk Skoleblad dagen etter. Og undervisningsministeren sa at han oppfattet at Stortinget hadde gitt et klart signal om at lærerne fortjener høyere lønn, og at det skulle bringes videre. Det ble også gjort, det ble faktisk brakt til virkelighet av riksmeklingsmannen. Dette er noen bilder fra virkeligheten, og det er bakgrunnen.

Samtidig har vi et stramt arbeidsmarked. Arbeidsforholdene i flere bransjer i privat sektor er veldig annerledes enn i offentlig sektor. De kan ha svært høy lønn, frynsegoder, opsjoner og store muligheter til å få etter- og videreutdanning og faglig input via jobben. Velutdannede folk kan nå velge, og mange av dem velger vekk offentlig sektor.

Vi er alle enige om de store reformene i helsevesenet, i psykiatrien, for de eldre og i skolen, og vi krever stadig bedre kvalitet på tjenestene. Men tar vi konsekvensene av at det må følges opp på mange områder, med bedre økonomi og lovverk, hvis dette skal la seg gjøre? Vi har ikke det direkte arbeidsgiveransvaret, men vi har ansvar for de overordnede lønns- og arbeidsgiverforholdene som kan tilbys i offentlig sektor. Vi legger premissene for arbeidsgiverpolitikken som føres både i statlig og i kommunal sektor.

Når det gjelder vedtak på lovsida, skal jo de gjelde alle. På svært mange områder, som arbeidsmiljø, likestilling og velferdsordninger, har fagbevegelsen gått foran og kjempet igjennom rettigheter, og myndighetene har gått etter med lovgivning. Ett eksempel på en likestillingssak som står igjen, og som vi mener betyr noe for å kunne rekruttere, er likestilling mellom turnus og skift. Det vet jeg at Regjeringa jobber med, men det er fremdeles slik at vi sender ut dette dårlige signalet, når vi er i en nesten desperat situasjon og trenger flere som kan jobbe med pleie og omsorg.

Årets lønnsoppgjør ble godt, også for lønnstakerne i offentlig sektor – og det skulle bare mangle! Inntekter til

kapitaleiere har økt og oppgjøret i privat sektor ble godt. Skulle da oppgjøret i offentlig sektor blitt dårligere, ville offentlig sektor lønnsmessig ha falt fullstendig av lasset. Og samtidig med at en skal gjennomføre alle disse reformene som krever kompetanse, dyktige fagfolk, engasjement og innsatsvilje, kunne man ikke ende opp med et veldig mye dårligere lønnsoppgjør i offentlig sektor.

Når det gjelder disse jobbene vi snakker om – enten man nå er lærer eller hjelpepleier på et sjukehus eller man jobber i psykiatrien – vet alle at de er veldig krevende både fysisk og psykisk. Vi kan altså ikke lenger satse på bare dugnadsånden og kallstanken når vi skal gjennomføre reformene våre, eller tro at vi skal klare å fornye og forsterke velferdsstaten til en moderne velferdsstat uten at vi tenker helhet og tar ansvar for at det blir mulig gjennom de rammevedtakene vi fatter.

Det har ikke vært vanlig å kompensere for inngåtte tariffavtaler utover det som ligger i kommuneøkonomiproposisjonen, sa statsråden i et svar på hvorfor årets lønnsoppgjør ikke ble kompensert i forslaget til budsjett. Ikke en gang økningen på den delen av oppgjøret som staten sjøl hadde forhandlet fram for lærerne, ble kompensert. Jeg mener heller ikke at det er riktig at man skal kompensere krone for krone. Den metoden går ikke, men jeg savner en overordnet holdning til hvordan man skal håndtere dette.

Dette er politikk og ikke teknikk. Hvis vi vil at tjenestene i offentlig sektor skal være gode, ha kvalitet og være tilstrekkelige, må vi sørge for at det blir attraktivt å jobbe i offentlig sektor, og at skikkelige lønns- og arbeidsforhold i offentlig sektor ikke skal salderes med kutt i tjenestene eller gi dårlige tjenester, slik som det blir nå.

Synet på dette må gå hånd i hånd med de rammene vi legger. Det er ikke Stortinget eller Regjeringa som skal bestemme hva slags lønn folk skal ha, men vi må legge rammer som gjør det mulig å føre en lønns- og arbeidsgiverpolitikk som kan fungere i et moderne samfunn.

Nå dyttes ansvaret for et nødvendig og riktig lønnsoppgjør ned til kommunene, som må kutte tjenester og kreve mer egenbetaling. Det er dårlige signaler, og det blir dårlige tjenester, og jeg tror ikke vi når målene våre på noen av områdene.

Det er faktisk slik at mange steder er bemanningen i beste fall marginal allerede nå. Det gir tunge belastninger f.eks. i eldreomsorgen, færre å dele byrdene med, og vi får flere og ikke færre vonde rygger. Det er et paradoks at en forsterket satsing på reformene som alle er enige om, ikke følges opp med nok virkemidler som vi vet virker. Hvis god lønn og muligheter til faglig oppdatering og en tilstrekkelig bemanning virker i privat sektor – og det vet vi jo at det gjør, alle argumenterer med at dette er markedsmekanismer som fungerer – hvorfor tror vi da ikke at det er nødvendig å gjøre slik i offentlig sektor? Det som for andre grupper i privat sektor omtales som markedstilpasninger, kalles i offentlig sektor for en lønns spiral og får dermed et negativt stempel på seg.

En blir ikke god av lav lønn og mye kjeft! Slik er det for mange i offentlig sektor nå. En blir ikke automatisk god av god lønn heller, sjøl om noen synes å tro det er en

klar sammenheng mellom dyktighet og lønn. Men lønn er et signal om hvordan den jobben du gjør, verdsettes. Og en blir bedre av å bli satt pris på, av å bli tatt på alvor og ikke tatt for gitt. Konkurransen kommunene imellom, og mellom kommunene og staten for enkelte grupper, er nå sterk. Kjøpekraften er som vi vet veldig forskjellig kommunene imellom. Og det blir jo ikke flere leger eller lærere av at én kommune har bedre råd enn en annen, og gjennom det kan kjøpe den arbeidskraften den trenger.

Den siste biten som jeg bare så vidt får tid til å komme innom, er utdanningsbiten. Spesielt på omsorgssiden blir dette viktig, fordi vi vet at rekrutteringen til hjelpepleiere/omsorgsykker nå er veldig svak. Og det er i hovedsak lønns- og arbeidsforhold som gjør at disse rekrutterer dårlig. Man ser ikke framtida i det, man vet at man blir utslitt, man vet at man må gå tunge vakter, og at jobbene er utsatte, usikre og slitsomme. Derfor vil jeg spørre statsråden: Får vi en annen politikk på dette området framover, eller skal vi fortsette å si at dette er egentlig ikke vårt bord, dette overlater vi til KS eller til partene i arbeidslivet, eller skal vi øke vårt helhetlige ansvar for disse områdene slik at vi klarer å virkeliggjøre politikken vår, ikke bare for å gjennomføre reformene, men også for å beholde og rekruttere de beste folkene til disse viktige jobbene?

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: På bakgrunn av sentrale reformer vedtatt de siste årene peker representanten Karin Andersen i sin interpellasjon på at en reform også forutsetter rammebetingelser som gir rom og muligheter for gjennomføring av reformen. Det er en sentral problemstilling representanten her trekker fram. Det hjelper ikke om intensjonene er aldri så gode hvis det ikke er tatt stilling til behov, tilgang og mulige løsninger når det gjelder personell og kompetanse. Likeledes er det viktig at det er lagt ned en god jobb i å vurdere økonomiske konsekvenser og økonomiske rammer.

Tilgang på kvalifisert personell er et sentralt aspekt ved de fleste reformer, og mangel på fagfolk er en akutt problemstilling i mange kommuner. Regjeringen la i mai i år fram en stortingsmelding om kompetansereformen, St. meld. nr. 42 for 1997-98. De prioriterte områdene som drøftes der, vil utgjøre basis for en nasjonal handlingsplan for kompetanseutvikling og voksenopplæring, bl.a. for å møte kompetansebehov i forhold til nye reformer i kommunesektoren.

Ikke minst innenfor helse- og sosialtjenesten finner vi mange omfattende reformer og handlingsplaner. Eksempler er opptrappingsplan for psykisk helse, handlingsplan for eldreomsorgen, nasjonal kreftplan og fastlege-reformen. Fordi personellsiden er så viktig for at en skal lykkes med disse ulike handlingsplanene, inneholder planene også ulike tiltak når det gjelder grunnutdanning, videreutdanning og kompetansehevede tiltak. Utdanningskapasiteten innenfor helse- og sosialfagutdanningen er for øvrig også noe som blir kontinuerlig vurdert av

Sosial- og helsedepartementet i samarbeid med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Det bør også nevnes at Sosial- og helsedepartementet har utarbeidet en handlingsplan for helse- og sosialpersonell 1998-2001, med tittelen «Rett person på rett plass», og dette dokumentet viser bredden i dette departementets arbeid på personellfeltet.

Å skape balanse mellom tilbud og etterspørsel i arbeidsmarkedet er ofte vanskelig selv med en grundig planlegging og samarbeid mellom de ulike myndigheter. For eksempel er en følge av et godt arbeidsmarked at enkelte ledige stillinger er vanskelige å besette.

At etterspørselen etter f.eks. sykepleiere og leger har vært større enn tilbudet, har bl.a. sammenheng med den generelt gode økonomiske vekst, den klare vridningen mellom fagprofesjonene i retning av større behov for mer spesialisert personale, og demografiske endringer. På kort sikt har en ingen mulighet til å løse dette ved økt utdanningskapasitet. Arbeidsmarkedsetaten har derfor iverksatt et særlig arbeid for rekruttering av personell fra utlandet, i første rekke av sykepleiere og dernest av leger gjennom et eget legerekutteringsprosjekt. Det såkalte legerekutteringsprosjektet rekrutterer leger fra Tyskland, Østerrike og Frankrike, både til sykehus og til kommunal helsetjeneste. Her bør det også nevnes at Sosial- og helsedepartementet gir støtte til rekrutterings- og opplæringstiltak overfor utenlandske leger.

En annen problemstilling når det gjelder rekruttering, er alle de småkommunene og utkantkommunene som vi ser har problemer med å rekruttere og holde på kvalifisert personell. Det er begrenset hvor mye det hjelper å øke utdanningskapasiteten hvis dette i stor grad fører til en overetablering i sentrale strøk. Utfordringen er derfor ikke bare å sørge for et tilstrekkelig antall kvalifisert personell på landsbasis, men i tillegg å utvikle virkemidler som bidrar til at alle landets kommuner kan nyte godt av denne personelltilgangen.

Når det gjelder virksomhet der det er kommuner og fylkeskommuner som har arbeidsgiveransvaret, er det den enkelte kommune eller fylkeskommune som har ansvaret for å føre en arbeidsgiverpolitikk tilpasset de utfordringer som ligger i de enkelte reformer. På det kommunale og fylkeskommunale tariffområde forhandles tariffavtalene fram gjennom henholdsvis Kommunenes Sentralforbund og Oslo kommune.

I staten ivaretas det overordnede arbeidsgiveransvaret og tarifforhandlingene av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Det er statens personaldirektør som gjennom fullmakter fra Regjeringen fører forhandlinger i det statlige tariffområdet, herunder skoleverket. Både ved de sentrale tarifforhandlingene i staten og ved de lokale forhandlingene innenfor det enkelte virkeområdet er hensynet til å kunne rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft et overordnet mål. Det kan i den forbindelse nevnes at ved årets tariffoppgjør ble lønnsøkning til lærere særlig prioritert.

De reformene som representanten viser til, berører i hovedsak tjenesteproduksjon på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Som alle her i Stortinget vet, blir de år-

lige samlede inntektsrammene for kommunesektoren fastsatt i forbindelse med statsbudsjettet. Størrelsen på inntektsrammene blir bl.a. fastsatt på grunnlag av demografiske endringer og forslag til nye satsinger. Samtidig utgjør kommunesektoren en viktig del av norsk økonomi, slik at sektorens inntektsrammer må tilpasses et forsvarlig finanspolitisk opplegg. Økt innsats på nasjonale satsingsområder forutsetter derfor også omprioriteringer og effektivisering av ressursbruken i kommunesektoren.

Iverksetting av nye reformer krever tilpasninger både på økonomi- og personellsiden. Som oftest er mer enn ett forvaltningsnivå og ett fagfelt berørt. Det stiller i tillegg store krav til samordning både innen og mellom forvaltningsnivåene. Alt dette er forhold som Regjeringen i høyeste grad er opptatt av i arbeidet med reformer.

Karin Andersen (SV): Det var ikke mye det var mulig å være uenig i i statsrådets innlegg. Det var ikke noe særlig å sette fingeren på, men det jeg savner, er svar på om man mener at det er nødvendig å ta noen nye grep for å få bedre tak på dette. For det er en realitet at ute i kommunesektoren er man ikke nå i stand til å tilby gode nok lønns- og arbeidsforhold til å klare å være attraktiv nok til at folk holder ut et langt yrkesaktivt liv i jobber som vi mener det er kjempeviktig å få gjennomført, og som jeg tror at statsråden og jeg er enige om best – og helst skal – utføres av offentlig sektor, fordi det er viktig at dette er fellesskapstjenester.

Jeg frykter – og syns jeg klart ser konturene av – at flere av de helhetstankene som vi legger til grunn når reformen blir vedtatt, blir forhandlet bort når man kommer fram til budsjettbehandlingen, og man skal begynne å saldere. Da klarer man ikke å holde fast ved det man vet, nemlig at man er nødt til å legge inn både økonomi slik at bemanningen blir tilstrekkelig, og nok penger slik at det blir mulig å gjennomføre en lønns- og arbeidsgiverpolitikk som følger opp intensjonene i reformene. Det er riktig at det ikke er vi som sitter med de direkte forhandlingene, men at staten og kommunesektoren gjennom sine organer har et sjølstendig og sterkt ansvar for dette. Men de gir jo klare signaler til oss om hvor skoen trykker, og jeg har ikke noen følelse av at de signalene blir hørt og tatt på alvor. Isteden skyver man hvert år ansvaret nedover i systemet og sier: Ordne opp i dette så godt dere kan. Og det er kjempeproblemer nå veldig mange steder.

Så sa statsråden at de fleste temaene jeg hadde tatt opp, dreide seg om tjenesteproduksjon. Det er riktig, men det er også problemer på en del andre områder. Det trengs godt kvalifiserte og utdannede fagfolk i kommunesektoren på veldig mange områder, og i offentlig sektor ellers også, i departementene f.eks. Vi har problemer med å klare å rekruttere og beholde over hele linja, og for mange av disse stillingene er det en konkurransesituasjon i forhold til privat næringsliv som er annerledes enn i skolesektoren og heldigvis også i helsesektoren, så lenge vi klarer å holde det meste av helsesektoren innenfor offentlig sektor. Den konkurransesituasjonen som vi er i på dette området, gjør at mange kommuner nå mister kommuneingeniører, folk som skal drive med miljøvern

og tekniske tjenester, og folk som skal drive en god saksbehandling, slik at folk får tjenestene de skal ha. Så dette gjelder på veldig mange områder som ikke er knyttet direkte til de tunge reformene jeg nevnte, men som er veldig nødvendige for at offentlig sektor og kommunesektoren skal fungere på en slik måte at folk er fornøyd og får de tjenestene de ønsker.

Odd Eriksen (A): Representanten Karin Andersen tar utgangspunkt i en lang rekke reformer som Stortinget har vedtatt, og som kommunesektoren har ansvaret for å iverksette og følge opp. Spørsmålet som stilles, er i hvor stor grad Regjeringen og dermed staten skal legge personalpolitiske og lønnspolitiske føringer inn i reformprosessene som vedtas.

Stortinget har de senere årene vedtatt en rekke reformer, spesielt innenfor utdanning, helse og omsorg. Dette er viktige og nødvendige reformer for å sikre og videreutvikle vårt velfungerende velferdssamfunn. Jeg er enig i at det kan stilles spørsmål ved om tempoet i reformarbeidet er tilpasset tilgjengeligheten på kvalifisert personell. Men tar vi for oss helse- og omsorgssektoren, ser vi at vi har flere utdannede leger og sykepleiere pr. 1 000 innbyggere enn man har f.eks. i Sverige og Danmark. Det er betydelig større kapasitet innen høyere utdanning i Norge enn til sammenligning i Sverige.

Hva er det da som skaper problemene med å rekruttere nok fagpersonell innenfor reformområdene? Et forhold som stiller Norge overfor betydelige utfordringer, er at vi har valgt å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. Dette er bra, men det koster, og vi må være villig til å bære disse kostnadene. Vi må nok også være villig til å stille kritiske spørsmål ved utdanningsstrukturen, om vi f.eks. innretter utdanningen i tilstrekkelig grad mot de behov samfunnet har. Hvis behovet for f.eks. sykepleiere er 30 000 for å gjennomføre eldreforamen og psykiatireformen – ja da må vi vri utdanningskapasiteten i den retningen for å dekke de behovene.

Arbeiderpartiet foreslo og fikk vedtatt under behandlingen av finansinnstillingen at det skal oppnevnes en statlig moderniseringskomite med mandat til å foreslå strukturendringer i offentlig sektor for å sikre mer økonomiske og menneskelige ressurser til eldreomsorg, helse, utdanning og forskning. Kommunalkomiteen har til behandling et Dokument nr. 8-forslag som er fremmet av Høyre-representanter, som på mange måter reiser de samme problemstillingene, og som sikter mot effektivisering og forenklinger på de ulike forvaltningsnivåene.

Komiteen har også i budsjettinnstillingen bedt Regjeringen å vurdere fristilling av noen kommuner, med samme utgangspunkt og med samme formål. Stortinget har dermed vist initiativ og tatt tak i mange av de utfordringer som representanten Karin Andersen reiser. Svaret er nødvendigvis ikke ensidig å øke overføringene til kommunene – svaret ligger sannsynligvis mer i retning av en kritisk gjennomgang av hvordan ressursene i offentlig sektor kan brukes mer effektivt.

Interpellanten tar også opp spørsmål knyttet til en helhetlig lønnspolitikk. Jeg har imidlertid tillit til at partene

i arbeidslivet til enhver tid foretar de nødvendige avveiningene for å møte de utfordringene som representanten her tar opp. Jeg vil derfor advare mot at regjering og storting legger føringer i lønsspørsmål som binder opp partene i arbeidslivet, og fratrar dem det ansvaret de soleklart har.

Lodve Solholm (Frp): Interpellanten sa i sitt innlegg også at på dei fleste område, og ikkje minst i privat sektor, fungerer dette rimeleg bra ved at arbeidstakarane får betre lønn og moglegheit til etter- og vidareutdanning. Men det fungerer altså ikkje i offentlig sektor. Er det då noko lurt berre å overføre enda meir pengar til kommunane for å få dette til? Eg trur at skal vi kunne klare å løyse dette, må ein inn på noko av det representanten Odd Eriksen var inne på, nemleg begynne å tenke nytt: Kva gjer ein i privat sektor som ein ikkje gjer i offentlig sektor?

Det er også ei kjensgjerning at i offentlig sektor har vi ein slags monopolsituasjon når det gjeld arbeidsgivarsida. Det gjer at det ikkje er konkurranse mellom kvalifisert arbeidskraft på same måten som i privat sektor. Derfor trur eg at monopolet på ein eller annan måte må splittast opp. Ved å konkurransestimulere offentlig tenesteproduksjon trur eg ein vil kunne få til noko av den same marknaden der som i privat tenesteproduksjon. Ved å gjere f.eks. sjukehus og sjukeheimar om til stiftingar, gjerne i offentlig eige, men også i privat eige, vil ein få til ein konkurranse mellom ønskt arbeidskraft, og dermed vil slike ting som lønn, arbeidsvilkår, moglegheit for etter- og vidareutdanning med ein gong vere ting som ein vil kunne legge på bordet. Om ein då også gjer som Framstegspartiet har sagt, lèt staten ha det økonomiske ansvaret for helse-, omsorgs- og utdanningstenestene og gjennomfører det via stykkprisfinansiering, slik at desse stiftingane, desse sjukehusa, får midlar ut frå ein produksjon av tenester, vil ein kunne legge inn i eit slikt system moglegheit for konkurranse på marknaden for å få kompetansepersonell som har dei kvalifikasjonane som vi er ute etter.

Eg er heilt samd med interpellanten i at det er ønskeleg med velkvalifisert personell på desse områda, og at vi skal ha ein best mogleg tenesteproduksjon. Men eg trur ikkje at det berre å forbetre eit gammalt system som har vist seg ikkje å gi dei ønskete resultatata, er vegen å gå. Eg trur vegen å gå er å begynne å tenkje nytt – å vere villig til, slik som eg faktisk opplevde Arbeidarpartiets landsmøte, å tenkje nytt også i kommunesektoren og i måtar å drive kommunen på.

Ivar Østberg (KrF): Interpellanten tar utgangspunkt i de mange reformer og spør om vi bør ha en mer helhetlig lønns- og personalpolitikk initiert av staten. Jeg har stadig oftere hørt spørsmål fra Kommune-Norge om vi kanskje burde ha en reformstopp nå. Jeg tror det vi fra sentralt hold først og fremst må gjøre, er å sikre en skikkelig økonomi og skikkelige planer for tilgang på personell når vi vedtar reformer, og det må vi fortsette å gjøre. Vi lever i et moderne samfunn, i et velferdssamfunn, som trenger reformer.

Når det gjelder personal- og lønnspolitikken, er det etter Kristelig Folkepartis mening kommunene som må beholde ansvaret. Det er de som står nærmest arbeidstakerne, det er de som må føre og utforme lønns- og personalpolitikken – og ta ansvar for den.

I KS har det i de senere år vært en debatt omkring lønns- og personalpolitikken, bl.a. med sikte på å bruke noen av de virkemidlene som interpellanten pekte på, f.eks. å basere lønssystemet på en individuell vurdering. Jeg tror det er en viktig debatt som kommunene må fortsette med, om det skal være en individuelt basert lønnspolitikk eller en solidarisk lønnspolitikk, hvor alle får betalt uansett målinger av innsats og kunnskap.

Kommunene og fylkeskommunene gir mange tjenester i vårt velferdssamfunn, tjenestetilbudet øker. Sykehusene opererer og behandler flere syke i dag enn noen gang tidligere. Likevel er det nødvendig at både kommuner og fylkeskommuner er villig til å tenke nytt innenfor sine institusjoner og er villig til å omorganisere. Som man tidligere har vært inne på i debatten, har vi mange sykepleiere, og vi har mange leger, men det er ikke sikkert at disse gjør de rette tingene bestandig.

Det er viktig at kommunene er i stand til å tenke nytt, gjøre nye ting og avvikle noen av de gamle oppgavene. Men det finnes også en konserverende holdning i mange kommuner når det gjelder å slutte med gamle ting som kanskje ikke er nødvendige kommunale oppgaver lenger i vårt moderne velferdssamfunn.

Erna Solberg (H): På begynnelsen av 1990-tallet bestod de største arbeidsledighetskullene av høyt utdannede personer, av ingeniører, av fagfolk innenfor industri, av grupper som hadde sitt vanlige virke i privat sektor. Køene til de høyere utdanningsinstitusjonene, som for lærerutdanning og sykepleierutdanning, var lange. Kvalitetskravene, karakterkravene, for å komme inn var høye.

Vi har de to siste årene hatt et stramt arbeidsmarked, hvor nok offentlig sektor på enkelte områder har opplevd å bli konkurrert ut av privat sektor. Men det er altså forskjell på hva man tilbyr i offentlig sektor og privat sektor. Man har noen goder i offentlig sektor som man ikke har i privat sektor. De fleste som jobber i privat sektor, har langt større jobbsikkerhet, og svært mange opplever f.eks. ikke å ha en automatisk, lovfestet pensjonsordning. Og så vil vi ha konjunkturulikheter, som gjør at utslagene blir forskjellig når konkurransen kommer.

Jeg syns ikke vi trenger en helhetlig statlig lønns- og arbeidsgiverpolitikk, iallfall ikke fra Stortingets side. Hele utgangspunktet til interpellanten er at vi har et større ansvar for offentlig sektor enn vi har for privat sektor. Som valgt til Det norske storting opplever ikke jeg meg som deltaker i et brukerstyre for offentlig sektor, men som ansvarlig for hvordan Norge som helhet skal utvikle seg. Da går det ikke an å ha som utgangspunkt at det er følt at vi på enkelte tidspunkt opplever at privat sektor tilbyr mer, når vi akkurat har bak oss en lang periode hvor privat sektor faktisk har tilbudt mindre.

Det betyr ikke at det ikke er arbeidsgiverutfordringer i offentlig sektor. Men når det gjelder det kommunale arbeidsgiveransvaret, bør det forbli kommunalt, og det burde bli et større kommunalt ansvar i den forstand at også lærerne burde forhandle med kommunesektoren og ikke med staten.

Når vi skal gjennomføre store nye reformer, vil statens primæroppgave på arbeidsgiverområdet være å sikre det vi har ansvaret for, nemlig utdanningssystemet, å sikre at det er nok utdanningsplasser, og at det gjennom det rekrutteres fagpersonell til det som trengs. Høyre har ved hvert eneste budsjett på hele 1990-tallet prioritert bl.a. flere ressurser til høyere utdanning og etablering av flere utdanningsplasser, også mer enn kanskje satsing på kortvarige arbeidsmarkedstiltak.

Det utgangspunktet at vi har et større ansvar for offentlig sektor enn vi har for privat sektor, klarer ikke jeg å være enig i. Jeg tror det er viktig at vi har et helhetlig ansvar for balanse i økonomien. Det er der hele diskusjonen om rammer og utvikling kommer, og jeg syns ikke SV svarer med noe grep når det gjelder helheten og balansen.

Morten Lund (Sp): Jeg er av dem som er optimist når det gjelder spørsmålet om hvorvidt kommunesektoren greier å skaffe seg nok og god nok arbeidskraft i tiden framover. Men selvfølgelig er det avhengig av at vi på Stortinget legger til rette.

Jeg er optimist fordi kommunesektoren gir et mangfold av oppgaver som folk finner meningsfylt, fordi det trengs folk med ulik bakgrunn – og så er det noe med trygghet for jobbene. Jeg er optimist fordi kommunesektoren er så viktig. Vi er nødt til å lykkes med å skaffe nok arbeidskraft til den sektoren som løser så viktige oppgaver. Da tror jeg også kommunene får arbeidskraft fordi folk ser positivt på kommunene og på det kommunene holder på med.

Så er det viktig, for at kommunene ikke skal miste tillit blant befolkningen, at ikke vi gjør noe som gjør at de mister tillit. Jeg kan nevne som eksempel den nye bygningsloven. Når folk venter meningsløst lenge på noe som skulle gi en forbedring, som vi har sagt skal være en forbedring, men som kommunene strever med, virker det i feil retning.

Kommunene får nye oppgaver i tiden framover. Skal de løse dem skikkelig og rimelig nok, trengs det basis for positiv omstilling. De ansatte er nødt til å være med på dette. Jeg tror vi er nødt til å vurdere reformtaket framover i forhold til økonomisk evne og vilje, men også i forhold til det bildet vi ser, om de som skal gjøre jobbene, greier å følge med og omstille seg.

Jeg er også av dem som synes at konkurranse om arbeidskraften er bra. De menneskelige ressursene kan aldri verdsettes høyt nok, og høy ledighet er det verste som finnes. Det er bra for kommunene som arbeidsgivere at det er krevende å være arbeidsgiver, og jeg tror det kommer til å finnes arbeidskraft nok bestandig til de interessante arbeidsplassene der folk trives. Det som er utfordringen for kommunene, er å gi et godt nok arbeids-

miljø til å få bort sykdommer og få folk til å trives. Selvfølgelig har lønnsnivå og etterutdanning mye å si.

Konkurranse om arbeidskraften er på den ene siden bra. Hvis det fører til ustabilitet, for stor gjennomtrekk, er det ikke bra – ikke minst for f.eks. de eldre hvis hjemmehjelpen skiftes for ofte. Og det er kostbart. Vi legger rammene for kommunene, hvordan de skal kunne være gode arbeidsgivere, gjennom økonomiske rammer, gjennom forutsigbarhet, gjennom frihet til å finne gode løsninger.

Nye grep etterlyser SV. Jeg synes vi skulle hatt en stor ny reform med overskriften Frie og ansvarlige kommuner. Vi må få til mindre detaljstyring gjennom lover og forskrifter ved å få til mindre øremerking og byråkrati som krever rapportering og handlingsplaner, og vi må få til mindre kontroll og overprøving fra fylkesmenn og andre småkonger. Så synes jeg vi skulle få til omforente økonomiske rammer, der også kommunene skulle kunne reservere seg mot oppgaver som de ser de ikke greier innenfor de rammene som tilbys.

Sverre J. Hoddevik (H): Før denne interpellasjonen stilte eg meg i grunnen spørsmålet: Kunne vi få fram noko særleg nytt i dag om dette temaet? Ville vi sjå ein minister som viste nye taktar når det gjeld strukturendringar i samfunnet? Ville vi ha ein interpellant som var villig til å gå for endringar for å nå sine mål?

Det er vanskeleg for oss å gå imot dei høgverdige, velmeinande plandokumenta, men til sjuande og sist endar dette opp i eit spørsmål om ressursar. Det er det innlegget til interpellanten også munnar ut i. Det blir etterlyst nye grep, men vi kan jo returnere det spørsmålet til interpellanten. Er ein villig til å vere med på ein del nye grep som går på omprioritering av ressursane, slik at vi oppnår det vi vil? Det blir vist til kommuneingeniørane som blir for få, som kanskje ikkje er kvalifiserte nok, eller som blir trekte inn i anna arbeid. Det blir vist til saksbehandlarar som manglar for å halde oppe tempoet i saksbehandlinga. Er vi då villige til å sjå på strukturendringar i dette samfunnet og kanskje sjå på eit kommunetal som kan vere meir effektivt, der ein kan løyse innbyggjarane sine spørsmål på ein betre måte utan tilgang på auka ressursar i form av norske kroner løyvde til kommunesektoren? Det er i grunnen der det endar opp.

Det er klart at vi har alle saman uttalt oss positivt f.eks. om lærarane, som blei trekte fram her, som hadde bruk for å få eit lønnsopprykk. Men når vi ser tillitsmenn for lærarane på fjernsyn om dagen, peikande på noregskartet, er det ikkje utelukkande kvalitet i undervisninga som kjem fram av den bodskapen. Då har læraren blitt politisk. Han har på ein måte langt på veg tatt vår rolle, gått inn på pressgruppene sin arena og kjempa på ei side i ei sak som kanskje ikkje skulle hatt så stor innsats frå hans side. Det er ikkje openbert at talet på skular i dette landet er det rette talet når det gjeld kvalitetsomgrep i undervisninga. Det er ikkje sikkert at kommunestrukturen er svaret. Det er ikkje sikkert at det midtre forvaltningsnivået er nødvendig. Det må ei reell kriseforståing til for å få ei reell endring på dette. Dagane før i dag har vore prega av krisemaksimering, men kriseforståing vil bety

at ein sluttar å prioritere verktøyet og går over på å prioritere innhaldet i sakene. Høgre sine forslag om rasjonalisering innanfor samferdselssektoren, Postverket, svarar delvis på kravet om bemanningstilgang i ein knapp situasjon.

Karin Andersen (SV): Det siste innlegget syns jeg var veldig interessant, for det var politisk. I mitt innlegg sa jeg at dette dreier seg om politikk, og det er det det gjør. Representanten Hoddevik var inne på hvem det er som driver politikk, og hvem som setter dagsorden. Han pekte på lærerne, lærerne peker på norgeskartet og sier hva som er viktig. Ja, det gjør de, men det er sannelig andre grupper også som agerer politisk i dagens Norge. Det er valutaspekulanter. Det er børsspekulanter. Det er sterke organiserte interesser som også legger sterke føringer for hvordan fordelingen skjer i samfunnet. Det må en kriseforståelse til, sa Hoddevik, og det er jeg helt enig i. Men jeg oppfatter altså at krisen ikke er i spekulantenes lommebøker, men i kommunesektoren, på gamlehjemmet, i skolen og på sykehusene. Det er der det er krise, det er der vi trenger å gjøre noe, og det er de som trenger ressurser. Ja, jeg vil gjerne være med på en omprioritering. Jeg er villig til å omprioritere innenfor offentlig sektor. Jeg ser det er mye som kan gjøres der. Men det som er viktig, er nå å få til en omprioritering mellom det private og det offentlige som gjør at vi kan få til de reformene vi ønsker. De siste årene har offentlig sektors andel av BNP blitt redusert vesentlig, ikke i kroner og øre, men av totalen. Prosenten har gått ned fra over 50 til den nå er nede i ca. 44 pst. Det er store summer, samtidig som vi vil ha gjort mer. Så det er dette som ikke henger sammen. Derfor synes jeg at innlegget fra Hoddevik var noe av det mest interessante, for det peker nettopp på de politiske skillelinjene her, som jeg tror nå er med på å føre oss ut i et uføre, nettopp fordi det er høyresiden med sine synspunkter som nå har hånden på rattet og som styrer politikken. De som er med på å gjennomføre et budsjett nå, klarer ikke å si at OK, når vi ikke kan gi dere mer penger, får dere slippe å gjøre disse tingene. Det klarer man ikke. Isteden sier man: Dere skal gjøre disse tingene, men samtidig skal dere få veldig mye mindre penger. Det er da vi kommer opp i slike vanskelige situasjoner som det jeg har forsøkt å peke på.

Vi må være forsiktig så kommunene ikke mister tilliten, sa Morten Lund, og det er jeg helt enig i. Men da må vi altså være veldig klar over hvem det er som får kjeften når hjemmehjelpen ikke kan komme når den skal, når skolen ikke er bra nok, når pasientene blir hevet ut av sykehus før de er ferdigbehandlet. Det er stort sett ikke oss. Det er sykepleieren, det er læreren, det er hjemmehjelpen og det er folk nede i kommunesektoren som får kjeften. Vi må lage arbeidsplasser der folk trives, sa også Morten Lund. Ja, vi må det. Og det dreier seg ikke bare om lønn. Det dreier seg om at kommunene skal ha nok penger til å ha så mange stillinger at det er mulig å holde ut i en jobb til man når pensjonsalderen. Der er vi ikke nå. Kriseforståelse må til, men krisen er altså verken på børsen eller hos de private kapitaleierne.

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Jeg synes det har vært en interessant debatt, i den forstand at jeg synes det har kommet fram en del synspunkter som jeg oppfatter at det er forholdsvis bred enighet om. For det første har det blitt pekt på at det er nødvendig å ta en kritisk gjennomgang av hele ressurs situasjonen og ressurs tilgangen. Det har blitt nevnt av flere her. Det tror jeg er riktig. For det andre er det blitt pekt på at det også er nødvendig å ha en kritisk gjennomgang av reformtakten. Det tror jeg også er riktig. Det må være samsvar mellom det vi har av ressurser, og takten i innføring av reformer.

Jeg har oppfattet det slik at alle er enige om at det er nødvendig å se sammenhengen mellom det vi setter i gang av nye tiltak og hva som kreves ikke bare av ressurser, men også av personell, at det må være noe som det er sammenheng og balanse i, og at det er statens ansvar.

Jeg forstår det også slik at det er enighet om at når det gjelder personal- og lønns politikken, må ansvaret ligge til kommunesektoren sjøl, slik vi har det i dag. Jeg tror det er nødvendig at den som har ansvaret som arbeidsgiver – og det vil nødvendigvis kommunesektoren måtte ha for sine ansatte – også har ansvaret for personal- og lønns politikken.

Så kan jeg til slutt si at vi skal ha et møte i Regjeringens kontaktutvalg til neste uke, hvor bl.a. erfaringer fra det siste lønns oppgjøret vil bli drøftet. Om det eventuelt er nødvendig å foreta endringer i hele det systemet vi har i forbindelse med forhandling og lønns politik og meklings instituttet, er av de temaer som vil bli drøftet, nettopp for å få inn alle organisasjonenes synspunkter på det – bare til orientering.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 4 avsluttet.

S a k n r . 5

Innstilling frå finanskomiteen om fullmakt til å stille statsgaranti for Noregs Banks garanti overfor Den internasjonale oppgjersbanken for lån til Brasil (Innst. S. nr. 42 (1998-99), jf. St.prp. nr. 28 (1998-99))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se neste spalte)

K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da er vi klare til votering.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Det votes over forslag fra Stortingsrepresentant Lodve Solholm på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 23. november 1998:

«Stortinget ber Regjeringa fremme forslag om endringar i industrikonsesjonslova av 14. desember 1917 nr. 16, slik at det vert høve til å gjere unntak for interkommunale selskap andsynes konsesjonshandsaming ved omdanning til aksjeselskap.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 72 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.13)

Presidenten: I sak nr. 4 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget gir Finans- og tolldepartementet fullmakt til å stille statsgaranti med opptil 50 mill. amerikanske dollar for Noregs Banks garanti overfor Den internasjonale oppgjersbanken for lån til Brasil i samsvar med forslag framlagt i St.prp. nr. 28 (1998-99).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 6

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 14.05.